

Jelige: közlegelő

A zöld adórendszer lehetőségei

TDK DOLGOZAT

Tartalomjegyzék

Bevezető gondolatok	2
1. A zöld adó, zöld adóztatás – fogalmi és elméleti alapok	4
2. Az energia adóztatásának uniós keretei	8
2.1 A Tanács 2003/96/EK irányelve az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről	9
2.2 Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata.....	10
2.2.1 Vélemények, álláspontok az irányelv felülvizsgálatával kapcsolatban	12
2.2.2 Az irányelv kapcsolódása az EU céljaihoz, pénzügyeihez és egyes politikáihoz....	15
3. Nemzetközi dimenziók — a Zöld New Deal	19
4. Energiaadóztatás Magyarországon.....	21
4.1 Az energiaadó.....	22
4.2 Különadók	25
4.2.1 Az energiaellátók jövedelemadója (Robin Hood adó)	25
4.2.2 Az egyes ágazatokat terhelő különadó (válságadó)	26
4.3 A zöld adók helyzete Magyarországon.....	27
4.4 A költségvetés zöldítése	28
4.5 Javaslat az államháztartási többletbevételekre.....	29
4.6 Tapasztalatok más országokból	34
5. A magyar kormány megoldásai.....	35
5.1 Széll Kálmán Terv 1.0.	35
5.2 Széll Kálmán Terv 2.0.	37
Konklúzió	40
Forrásjegyzék	42
Mellékletek.....	46

„A földi élet jövője attól függ, hogy képesek vagyunk-e cselekedni. Sokan egyénileg is megtesznek minden tőlük telhetőt, ám valódi sikert csak akkor érhetünk el, ha gyökeres változások mennek végbe a társadalomban, a gazdaságban és a politikában.”

/David Attenborough/

Bevezető gondolatok

Mi is az a zöld adórendszer? Miért jó, milyen pozitív hatásai lehetnek? Jelenleg beszélhetünk-e zöld adóztatásról?

Ilyen és ehhez hasonló kérdések merülhetnek fel bennünk a dolgozat címét olvasva. A dolgozat felépítése ezért az alábbi logikát követi: elsőnek meghatározom a zöld adó, illetve a zöld adórendszer fogalmát, lényegét. Ezt követően az energia adóztatásának általános kérdéseit vizsgálom uniós szinten, ugyanis e kapcsán került újra előtérbe a zöld adórendszer kedvező gazdaságpolitikai hatása, ezért bevezetésének, illetve mainál kiterjedtebb alkalmazásának ösztökélése.

Érdekes és izgalmas lehet ezen uniós szabályozási környezetben a magyar adó- és költségvetési rendszer „színének, illetve árnyalatának” meghatározása. Vajon zöld-e a magyar adórendszer? Vajon a „szomszéd adórendszer zöldebb-e” – azaz az európai átlaghoz képest a hazai adórendszer és költségvetés figyelembe veszi-e a környezetvédelmi szempontokat?

Vizsgálataim kiterjednek a zöld adóztatás keretében nevesíthető adók jogi szabályozásának vizsgálatára, elemzésére, esetleges ellentmondásainak feltárására. A jogszabályelemzés keretében kutatásaim során egyaránt alkalmaztam a jogtörténeti, teleológikus és jogösszehasonlító elemzés módszereit, emellett másodlagos adatgyűjtést végezve statisztikai adatok elemzésére is sor került.

A zöld adóztatás vizsgálata több tudományterülethez (pl. állam- és jogtudomány, közgazdaságtudomány, környezettudomány) is kapcsolódik, az állam- és jogtudományi tudományterületen belül pedig több jogág (pénzügyi jog, környezetvédelmi jog, Európa-jog) keretében is megvalósulhat az elemzése. Kutatásaim alapvetően pénzügyi jogi jellegűek (beleértve egyes közpénzügyi elméleteket is), a kutatási téma interdiszciplinaritására tekintettel, az uniós adóharmonizáció szoros kapcsolódása, valamint a környezetvédelem központi eleme miatt azonban Európa és környezetjogi elemei is vannak. A dolgozat aktualitását mi sem igazolja jobban, hogy 2012 áprilisában az Európai Parlament elfogadta az energiaadó-irányelv felülvizsgálatáról szóló bizottsági jelentést, mely új irányokat jelölt ki a tagállami adóreformok tekintetében. Az új irány kiindulópontját az adta, hogy a Bizottság az

egyik közleményében kifejtette: mivel a tagállamok úgyis stratégiát készítenek a pénzügyi és gazdasági válságból való kilábalásra, most – az irányelv felülvizsgálatával – lehetőségük nyílik arra, hogy a gazdasági és környezetvédelmi célokat összeegyeztessék. Így olyan adózási formával válthatják fel a tőke vagy a munka után kivetett adók egy részét, amely az Európa 2020 stratégiának is megfelel, és ösztönzi a környezetkímélő és energiahatékonysági megoldásokat és magatartást.¹

Meggyőződésem, hogy a zöld adórendszer bevezetése – mely elképzelést az elmúlt évtizedekben számos ország (köztük Magyarország is) félresöpört a pénzügyi nehézségek megoldási lehetőségei közül – már nemcsak egy távoli képzet, hanem egy olyan, az Európai Unió által is támogatott irányvonal, amely szükséges, megvalósítható eszköze, megoldása a gazdasági-pénzügyi válságnak. Hipotézisem igazolására mind uniós, mind hazai szinten az energiaadózás, illetve a környezetvédelmi adózás pénzügyi aspektusait veszem górcső alá, továbbá a környezetvédelmi adóreform lehetséges pozitív hatásait kívánom bemutatni.

Dolgozatom célja, hogy a zöld adórendszer lehetőségeit igazoljam és egy eddig kevésbé prioritást élvező megoldásra hívjam fel a figyelmet.

Látnunk kell ugyanis, hogy a gazdasági, pénzügyi válság nemcsak veszély, hanem lehetőség is új irány(ok) meghatározására!

A dolgozat alapját képező kutatást 2012. november 20-án zártam le.

¹ COM(2011) 168 végleges A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Okosabb energiaadózás az EU-ban: javaslat az energiaadó-irányelv felülvizsgálatára.

1. A zöld adó, zöld adóztatás – fogalmi és elméleti alapok

Nincs egységes meghatározása a zöld adónak. Az Európai Unió sem definiálta még az ökoadókat. Az OECD (Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet) viszont alkalmaz egy kategorizálást, amely a környezetvédelmi adókat három alaptípusra osztja. Ezen csoportosítás alapján az energiafogyasztáshoz kapcsolódó adót általában a fosszilis energiahordozók (szén, fűtőolaj, földgáz) felhasználására vetik ki, a közlekedési adó a járművek birtoklását és használatát terheli, az erőforrásokra és kibocsátásokra kivetett adókat pedig a nyersanyagbányászat, a légköri kibocsátás, vízszennyezés és hulladékgazdálkodás után kell fizetni.²

A nemzetközi szerződések közül alapvetően két olyan egyezményt nevesíthetünk, amelyek környezetvédelmi célúak: az 1992-es Rióban aláírt Éghajlatváltozási Keretegyezmény és az 1997-es Kiotói Jegyzőkönyv.³ Ezeknek pénzügyi jogi hatása is van, gondoljunk például a kibocsátási egységek állami tulajdonára,⁴ az azokkal való kereskedésből származó lehetséges állami bevételekre.

De említhetnénk a nagy kibocsátók pénzügyi támogatásának a megszüntetését is, amely eredményeként több pénz marad az államkasszában, ugyanakkor a támogatás hiánya miatt kényszerhelyzet állna elő: új, környezetkímélő technikákat, megoldásokat kellene keresni, megindulhatna egy újfajta fejlődés, fellendülhetne a kutatás-fejlesztés.

Fontosnak tartom az energiaadó és a zöld adó viszonyának meghatározását, a két terminológia elhatárolását. Az energiaadó a zöld adók egyike, ha deklaráltan célja a környezetszennyezés hatásainak csökkentése. A következőkben ezért azt is vizsgálom, hogy az energiaadóról szóló irányelvnek, annak felülvizsgálatának, valamint a magyar energiaadóról szóló törvénynek a céljai között explicit megjelenik-e a környezetvédelem.

Emellett külön vizsgálhatjuk a környezetvédelmi okokból kivetett adókból származó bevételek felhasználásának irányát, azaz kötött felhasználásúak-e, kizárólag a környezeti károk enyhítésére fordíthatók – tehát céladók vagy sem.

A zöld adók célja deklaráltan a környezetszennyezés hatásainak csökkentése. Az ökoadó tehát egy olyan fizetési kötelezettség, amely környezetvédelmi célok teljesítését szolgálja.⁵ Az ökoadókon belül beszélhetünk továbbá céladó jellegű ökoadókról, amelyek esetén az

² <http://www.origo.hu/gazdasag/hirek/20110222-a-zold-adokkal-agyazna-meg-az-adocsokkenteknek-akormany.html> (2012.04.08.)

³ http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/128060_hu.htm (2012.03.12.)

⁴ A nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény 1.§ (2) bek. f) pont

⁵ Simon István (szerk.): Pénzügyi jog II. Osiris Kiadó, Budapest, 2012., 458. old.

adóbevétel felhasználása is környezetvédelmi célokat szolgál. A zöld adóztatás kapcsán többes hozadékról is beszélhetünk: egyrészt a zöld adók alkalmazása javítja a környezet állapotát, másrészt ösztökéli a foglalkoztatás bővítését.⁶ Utóbbi akkor valósul meg, ha a zöld adó alkalmazása bevételsemleges, vagyis nem úgy alkalmazzák, hogy a meglévő adókat érintetlenül hagyják, hanem a zöld adók bevezetésével egyidejűleg csökkentik más adó terhét, például a jövedelemadó mértékét. Így az összadóteher változatlansága mellett, az adószervezet átalakításával a foglalkoztatás adóterhei csökkennének, amely eredményeképp nőhet a foglalkoztatás aránya. A zöld adóztatás, illetve annak alkalmazása tehát sajátos megoldási alternatívaként jelentkezhet a foglalkoztatás terheinek csökkentésére, amely a válság hatására számos európai országban, így Magyarországon is az egyik legjelentősebb adópolitikai célként fogalmazódik meg.

A zöld adóreform egy adott állam adórendszerének olyan átalakítása, amelynek következtében az adóteher a gazdasági „jók”-ról (jövedelem, befektetés, foglalkoztatás) eltolódik a gazdasági „rosszak”-ra (szennyezés, hulladéktermelés, erőforrás-kimerítés).⁷

A zöld adók egyik pozitív hatása az is, hogy ösztönzi az energiatermelés alternatív megoldásait is, ezzel nem csak alternatív és megújuló energiák jelennek meg, de a tudományos életben is fellendülést hoz. Emellett a zöld adók alkalmazása társadalmilag igazságosabb, hiszen általuk a szociális szempontok jobban érvényesülnek, mint pl. az áfa-kulcsok differenciálásával.⁸

A környezetvédelmi adóreform szinonímájaként szokták használni a zöld vagy ökológiai adóreformot. A környezetvédelmi adók inkább többletterhet jelentenek mind a gazdaságnak, mind a társadalomnak, míg a környezetvédelmi vagy zöld adóreform esetében a kivetett adók összességében nem növelik az adóterheket. Az államháztartási reform ennél szélesebb kategória. A zöld költségvetés pedig a költségvetésnél szűkebb kategória, ugyanis a zöld költségvetés olyan költségvetés, amely a környezetvédelmi szempontok mentén veti ki a különböző adótípusokat.⁹

Ahhoz, hogy az élők munkája terheit könnyítsék, az adóék keretében például a személyi jövedelemadó és a társadalombiztosítási járulék csökkentése szükséges. Láthatjuk, attól hogy 1-2 környezetvédelmi adót bevezetnek, ezek önmagukban még nem jelentik a zöld adórendszer meglétét.

⁶ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform. Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 210. old.

⁷ Pataki György—Bela Györgyi—Kohlheib Norbert: Versenyképesség és környezetvédelem, In: PM Kutatási füzetek, 2003. 5. szám, 3. old.

⁸ http://levego.hu/kapcsolodo_anyagok/a_zold_allamhaztartasi_reform_lehetosegeirol_portugaliaban A zöld államháztartási reform lehetőségei (2012. 03.15.)

⁹ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform, Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 210-211. old.

Miért nem alkalmazzák ezt a megoldást, ha valóban működik? Álláspontom szerint azért ütközi ellenállásba ez az ötlet, mert egyrészt a gazdasági szektor részéről komoly lobbifolyik, másrészt pedig a háztartások is ellenzik, mivel ez nyilvánvalóan az első időszakban plusz terheket róna rájuk.

Vagyis a reform elterjesztése egyrészt azon múlik, hogy ez az ellenállás milyen mértékben győzhető le (például kompenzáció vagy mentesség adásával), másrészt pedig a reform nemzetközi összehangolásától is függ – a környezetszennyezés határokon átnyúló negatív externális hatásai miatt. A súlyosbodó környezeti problémák és a nem szűnő munkanélküliség miatt azonban az elképzelés nem veszít aktualitásából, sőt, az egyre csak nő.¹⁰

A klasszikus közgazdaságtan sokáig úgy kezelte a természeti erőforrásokat, hogy azok természeti közjavakként funkcionálnak és kimeríthetetlenek.¹¹ Ezért a természet, az élővilág használatát nem árazta be, és azt vallotta, hogy ezeknek a javaknak vagy nincs piacuk vagy ha van, az tökéletlen. A környezeti externáliákat nem kezelték kellő mértékben.

Azonban ha jobban belegondolunk, az egészségügynek, mint állami szolgáltatásnak is például tökéletlen a piaca (vagy nincs), az állam mégis megtalálja a módját annak, hogyan ossza meg a költségeket az egyéni használók és a társadalom között (hiszen van olyan, aki befizet, de nem veszi igénybe, és van olyan, aki nem fizet, mégis igénybe veszi). Tehát a környezetvédelmi intézkedések (adók, díjak) lényegében egy piaci kudarc kiküszöbölésére irányuló törekvések, amely nélkül a társadalmi-gazdasági optimum nem valósul meg. A környezetszennyezés negatív externális hatása állami beavatkozást igényel. Ennek a közvetlen szabályozás mellett közvetett, gazdaságsszabályozó eszköze lehet a támogatások és adókedvezmények – mentességek mellett a környezetvédelmi adóztatás is.¹² Az adóztatás eredményeképp az igénybe vett természeti és környezeti javak ára megdrágul, de ezáltal a fogyasztásuk és keresletük is lecsökkenhet, végül egy optimális szintre állhat be.

A közösségi javaknak azonban van egy olyan köre, amely határokon átnyúló tulajdonsággal bír, ezek negatív externális hatásainak kezelése egy nemzetek feletti szinten hatékonyabban működhet. Az ilyen országhatárokon átívelő negatív területi externális hatások a globalizáció következtében egyre erősödnek, amely szintén szükségessé teszi, hogy ezeket egységesen, szupranacionális szinten kezeljék. Ez alapján állítható, hogy ma már léteznek regionális, illetve nemzetközi közjavak.¹³ Ezen közgazdasági megállapítást pedig az igazolhatja, hogy az

¹⁰ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform, Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 211. old.

¹¹ Erről részletesebben lásd: Szlávik János: Környezetgazdaságtan. Typotex Kiadó, Budapest, 2008.

¹² Nemec, Juraj—Wright, Glen (szerk.): Közöségi pénzügyek. Elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben. Budapest, Aula Kiadó, 2000. 71-75. old.

¹³ Samuelson, Paul A. — Nordhaus, William D.: Közgazdaságtan. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005. 281. old.

externális hatások kezelése, legyen szó akár támogatás nyújtásáról vagy adóztatásról, illetve adóharmonizációról, uniós kormányzati szinten is megvalósulhat a szubszidiaritás uniós elvére¹⁴ is tekintettel. A zöld adóztatás valamint a zöld adóreform egyes nyugat-európai országokban a 90'-es években indult útjára: 1991-92-ben Finnország, Svédország és Dánia, 1996-ban Hollandia, majd 1999-ben Németország és az Egyesült Királyság is környezetvédelmi célú reformot vezetett be.¹⁵ Olaszország, Franciaország és az Egyesült Királyság az energiahatékonysági tanúsítványok rendszerét vezette be, melynek lényege, hogy elérjék a közel nulla energiaigényű épületek kialakítását (ún. passzív ház) azzal, hogy minimumkövetelményeket állítanak fel az új, illetve a felújítandó épületekkel szemben és ezáltal növeljék az energiahatékonyságot. Dániában a szén-dioxid kibocsátásra kivetett adó mértékét növelték, de ezzel egyidejűleg az élők munkája terheit csökkentették, így elkerülve az emelés esetleges kedvezőtlen hatásait. Németország 1999-től a jövedelemadókat csökkentette és energiaadót vetett ki a fosszilis energiából származó áramra és az olajszármazékokra. Ausztriában 1996-ban a villanyáramra és a földgázra környezetvédelmi energiaadót vezettek be. Finnország, Hollandia, Portugália és Spanyolország pedig az ezredfordulón vezetett be fontos változásokat a regisztrációs adózásban: az adó mértéke függ az autó teljesítményétől, hiszen minél nagyobb teljesítményű a jármű, annál nagyobb szennyezést is bocsájt ki,¹⁶ – ezért igazságosnak tűnik az a gondolat, hogy emiatt az adó mértéke is magasabb legyen, mint az alacsonyabb teljesítménnyel rendelkezőnél.

Egyes európai államok ökoadóztatása kapcsán érdekes tanulságokat hordoz az alábbi táblázat.¹⁷

1. táblázat

Ökoadó-bevétel (a GDP százalékában)

Ország	2008	2009	2010
EU 27	2,34	2,39	2,37
Magyarország	2,7	2,67	2,62
Dánia	4,21	3,95	4,01
Németország	2,2	2,28	2,21
Hollandia	3,89	3,99	4
Csehország	2,35	2,42	2,39
Szlovákia	2,04	1,95	1,87

¹⁴ EUSz. 5. cikk (3) bekezdés.

¹⁵ <http://www2.dmu.dk/cometr/> (2012.10.28.)

¹⁶ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform Nyugat-Európában – és néhány hazai vonatkozás. In: A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Környezettudományi Intézetének tanulmányai, Budapest, 2002. 11. szám.

¹⁷ http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/web/download/Eurostat_Table_ten00065HTMLDesc.htm (2012.11.08.)

Románia	1,78	1,87	2,05
---------	------	------	------

Forrás: Eurostat adatai alapján saját szerkesztés

A környezetvédelmi adóbevételek tartalmazzák a közlekedésre, környezetszennyezésre és energiára kivetett adókat.

A fenti táblázat alapján megállapítható, hogy Magyarországon a zöld adók súlya nagyjából megfelel az uniós átlagnak, és jócskán felette van a közép-kelet-európai országokban tapasztalható mértéknek. Másképpen fest a kép, ha a magyar adatot a dán vagy a holland mutatóhoz mérjük. Mégis, nem csak ez a különbség az országok között. Dánia példa lehet abban, hogy a környezetvédelmi adóterheket egyenletesen osztja el az energiaiparra, közlekedésre és a közvetlen környezetszennyezésre. Ezzel szemben például Magyarországon a zöld adóbevételek nagy része az energiaellátásra kivetett adókból származik. A tényleges környezetterhelés adóztatása tekintetében tehát elmaradásban vagyunk.¹⁸

Napjainkra Nyugat-Európában tehát már bevett gyakorlatnak számít, hogy a környezetet terhelő termékeket és tevékenységeket megadóztatják – még ha nem is jelentős mértékben és körben. Az Európai Unió tagállamainak többsége, illetve a csatlakozó országok egy része már 2004 előtt is adóztatott olyan termékeket, mint a villamos energia vagy a földgáz, de közösségi szintű keretek híján nagymértékben eltértek egymástól az egyes nemzeti szabályozások az adóztatott termékek és az alkalmazott adómértékek tekintetében is. Hazánkban az ökoadóztatás egyik elemét képező energiaadó új adónemként került bevezetésre az uniós csatlakozás előzményeként. Emellett további, közvetlenül vagy közvetve környezetvédelmi célú vagy hatású közteherviselési kötelezettséggel is találkozhatunk a magyar adórendszerben.

A továbbiakban ezért elsőként azt vizsgálom, hogy a zöld adók közül az energia adóztatása kapcsán milyen sajátosságok és tendenciák figyelhetők meg az uniós szabályozásban, azok milyen kereteket határoztak meg a tagállamok, így hazánk számára is a zöld adóztatás vonatkozásában.

2. Az energia adóztatásának uniós keretei

Egyes energiatermékek és a villamos energia adóztatásának uniós kereteit a Tanács 2003/96/EK irányelve határozza meg. Emellett ebben a szerkezeti egységben kerül sor az

¹⁸ <http://www.vg.hu/gazdasag/adozas/okoado-mit-lehet-meg-megadoztatni-341933> (2012. 10. 10.)

energiaadóztatásról szóló irányelv felülvizsgálatára vonatkozó viták bemutatására, értékelésére is, hiszen ezek fundamentumait képezik az európai zöld adórendszereknek, azok esetleges változásainak.

2.1 A Tanács 2003/96/EK irányelve az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről

A Tanács által 2003-ban elfogadott irányelv célja egyes energiatermékek minimum adóztatásának előírása a tagállamok számára. Ez egyes országokban az energiaadó, mint új adónem bevezetését tette szükségessé, míg más országokban a már kivetett energiaadó szabályrendszerének átalakítását, harmonizációját (csökkentve az államok között fennálló nemzeti adómértékek közötti különbséget).

Milyen érvek, jogi indokok húzódtak az uniós adóharmonizáció mögött? Az irányelv preambuluma értelmében „a belső piac megfelelő működése és az egyéb közösségi politikák célkitűzéseinek elérése megköveteli, hogy a legtöbb energiatermékre, beleértve a villamos energiát, a földgázt és a szenet is, közösségi szinten minimum adómértékeket állapítsanak meg.”¹⁹ A jogi indok tehát a jogharmonizációt lehetővé tevő belső piaci elégtelenségek, illetve a belső piac megfelelő működésének biztosítása.²⁰ Emellett számos piaci kudarc kezelése is érvként jelentkezett a szabályozás vonatkozásában. A nem megújuló energiák káros környezeti hatással járnak, ezen negatív externális hatások kormányzati kezelése pedig megvalósulhat többek között adóztatással, szabályozással is.²¹ A kormányzati szerepek tekintetben megoszlának az Európai Unió és a tagállamok között, hiszen uniós szinten az adóztatás kötelező előírása, tagállami szinten pedig ezek alapján az adó tényleges megállapítása figyelhető meg – az uniós adóharmonizáció sajátosságaként.²² Emellett a környezet védelme közjósággként is funkcionálhat, melynek kezelése megvalósulhat állami ösztönzés formájában is. Környezetvédelmi célok szolgálatát pedig azzal biztosítja az irányelv, hogy kizárólag nem megújuló energiaforrások vonatkozásában állapított meg adóztatási kötelezettséget (ugyanis a villamos energia, a földgáz és a szén képezi az uniós tagállamokban kivetendő energiaadó tárgyát).

¹⁹ A Tanács 2003/96/EK irányelve (2003. október 27.) az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről HL L 283., 2003.10.31., 51. o., preambulum.

²⁰ EUMSZ 113. cikk

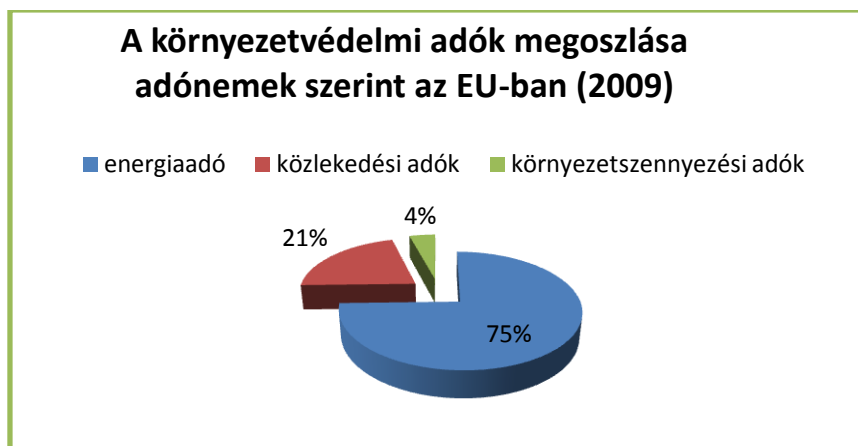
²¹ A piaci kudarcokról részletesebben lásd: Nemec, Juraj–Wright, Glen (szerk.): Közösségi pénzügyek. Elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben. Aula Kiadó, Budapest, 2000. 67-91. old.

²² Erről részletesebben lásd: Kende Tamás — Szűcs Tamás: Bevezetés az Európai Unió politikáiba. Complex Kiadó, Budapest, 2011., 489-491. old.

A tagállamoknak 2003. december 31-ig kellett elfogadniuk és kihirdetniük azokat a rendelkezéseket, amelyek szükségesek voltak ahhoz, hogy az irányelvnek megfeleljenek.

1. ábra

A környezetvédelmi adók megoszlása adónemek szerint az EU-ban

Forrás: Eurostat adatai alapján²³ saját szerkesztés

A fenti ábra alapján elmondható, hogy környezetvédelmi adó alatt az EU-ban is leginkább az energiaadó szerepel, a közvetlenül környezetszennyezésre kivetett adók csupán csekély százalékát teszik ki az adóztatásnak. Az irányelv felülvizsgálatával ezeknek az arányoknak a megváltoztatására is sor kerülhet.

2.2 Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata

Az Európai Parlament 374 igen, 217 nem szavazattal 73 tartózkodás mellett fogadta el 2012. április 19-én azt a jelentést, amely az Európai Parlament véleményét fogalmazta meg az energiaadó európai rendszerének átalakításáról.

Miért van szükség az irányelv felülvizsgálatára?

Az Európai Bizottság szerint egyes energiatermékek, mint például a szén, ma a tagországok többségében igen alacsony adókulccsal rendelkeznek, ahhoz képest, hogy ez az egyik legszennyezőbb energiatípus. Ez nyilvánvalóan ellentmond az Európai Unió energiahatékonysági célkitűzéseinek. Az adómértékek megfelelő összehangolásának másik oka, hogy a belső piacon esetlegesen felmerülő problémákat előrelátóan kezelni lehessen.

²³[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Environmental taxes by tax category, EU-27, 2009 \(%25 of total \).png&filetimestamp=2011111090656](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Environmental_taxes_by_tax_category,_EU-27,_2009_(%25_of_total_).png&filetimestamp=2011111090656) (2012.04.24.) Környezetvédelmi adók az EU-ban, Eurostat statisztika.

A jelenlegi irányelv nem foglalkozik a szén-dioxid kibocsátás csökkentésének kezelésével, pedig mint tudjuk, az éghajlatváltozás napjainkban észlelhető hatásáért ez nagyban felelős. Nem beszélve arról, hogy néhány tagállam már elkezdte bevezetni a saját CO₂-kibocsátási adóját.

Valamint nem szabad figyelmen kívül hagyni – az általam már korábban említett – gazdasági-pénzügyi válságot, mint a felülvizsgálat egyik igen fontos okát. Az irányelv tervezet a következőképpen fogalmaz: „Tekintve, hogy sok tagállam most határozza meg a gazdasági és pénzügyi válságból való kilábalásra irányuló szakpolitikai stratégiáját, a felülvizsgált energiaadó-irányelv lehetőséget nyújt számukra a környezetvédelmi és gazdasági célkitűzések összehangolására. Lehetővé teszi, hogy (amennyiben úgy döntenek) a munkaerőt vagy a tőkét terhelő adóterhek egy részét olyan adóztatás irányába tereljék át, amely a környezetbarát és energiahatékony magatartást ösztönzi.”²⁴

Melyek a legfontosabb eltérések a „rég” irányelvtől? A legfontosabb és nyilvánvaló változás az, hogy míg jelenleg az energiaadó csak az energiatermékekre (szén, földgáz, villamos energia) terjed ki, addig az új irányelv két komponensre bomlik: CO₂- tartalom és energiatartalom. Mind a két tartalom esetében minimum adómérték kerülne bevezetésre, ahogyan jelenleg is szabályoz az irányelv, vagyis ettől a mértéktől az államok lefelé nem, de felfelé eltérhetnek, egy kaput nyitva hagyva az állami szabályozásnak, míg egy másikat bezárnak. CO₂ esetében tonnánként 20 euró fizetése lenne az egységes minimum adómérték. Az energiatartalom összetevő esetében „egyszerűsítést” végeztek, így a jelenlegi helyett nem külön-külön gigajouleban, megawattórában vagy kilogrammban lenne megállapítva az adómérték alapja, hanem az euró/gigajoule hányadost kell alkalmazni valamennyi energiatartalomra. Vagyis az energiatartalom fontosabb, mint a felhasznált mennyiség. Ami azt jelenti, hogy ezen termékeket az általuk generált energia mennyisége alapján fogják megadóztatni. „Egy gigajoule energia után azonos összegű adót kell fizetni, függetlenül attól, hogy mely energiatermék segítségével állították elő. A CO₂-kibocsátási és az energiatartalom összetevő kombinációjából áll össze a teljes adókulcs, amellyel egy adott energiatermék adózik.”²⁵

Megállapítható tehát, hogy az energiaadó-irányelv felülvizsgálata alapján, a CO₂ kibocsátás megadóztatásával láthatóan előtérbe kerülnek a környezetvédelmi célok.

²⁴<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/238&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en> (2012.04.10.) Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata.

²⁵<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/238&format=HTML&aged=0&language=HU&guiLanguage=en> (2012.04.10.) Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata.

Érdekesség, hogy az új tagállamok közül Magyarország nyolc másik tagállammal együtt²⁶ egy 2020-ig tartó átmeneti időszakot kapott, vagyis a CO2 komponenst ez idő alatt nem kell alkalmazniuk. (Az indokolás szerint az alacsony jövedelemszint miatt.) Egyébiránt a felülvizsgált irányelv 2013-tól lesz alkalmazandó.²⁷

2.2.1 Vélemények, álláspontok az irányelv felülvizsgálatával kapcsolatban

Az irányelv felülvizsgálatának folyamata során az EU több intézménye is kifejtette a véleményét, következtetéseket és ajánlásokat fogalmaztak meg, valamint körültekintő, részletes hatásvizsgálat is készült az ügyben.

Az Európai Bizottság álláspontja

A Bizottság véleménye szerint az Európa 2020 célkitűzéseinek megvalósítása érdekében kiemelt szerepe van az energiaadózásnak. Szerintük az irányelv felülvizsgálatáról szóló javaslat kiutat mutat a válságból, mégpedig oly módon, hogy segítséget adnak a nemzeti stratégiák kidolgozásához és kijelölik a minőségileg jobb költségvetési bevételekhez vezető utat.

Amennyiben azonban a tagállamok oly módon hajtják végre a felülvizsgált energiaadó irányelvet, hogy az többletbevételeket generál, akkor a Bizottság arra biztatná őket, hogy ezt a bevételt a költségvetési helyzetükhöz illeszkedő, megfelelő módon használják fel. Ez a bevételeknek a költségvetési konszolidáció szükségleteire való felhasználását is jelentheti. Az addicionális bevételek egy részének vagy egészének az élőmunka adóterheinek csökkentésére való felhasználásával megvalósított adóátcsoportosítás összhangban lenne az Európa 2020 stratégiával.²⁸

Továbbá a Bizottság hatásvizsgálatot is végzett,²⁹ mely alapján arra a megállapításra jutott, hogy a tagállamok ugyan szabadon dönthetnek arról, hogy az energiaadózásból származó esetleges többletbevételeket mire költik, de a részletes hatásvizsgálat alapján kimutatható,

²⁶ A többi tagállam: Bulgária, Cseh Köztársaság, Észtország, Lettország, Litvánia, Lengyelország, Románia és Szlovákia.

²⁷ Jelenleg Dániában, Írországban, Finnországban és Svédországban alkalmaznak szén-dioxid-adót.

²⁸ COM(2011) 168 végleges A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Okosabb energiaadózás az EU-ban: javaslat az energiaadó-irányelv felülvizsgálatára. 3. old.

²⁹ SEC(2011) 410 végleges Bizottsági szolgálati munkadokumentum, a hatásvizsgálat összefoglalása, amely a következő dokumentumot kíséri: Javaslat a Tanács irányelve az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló 2003/96/EK irányelv módosításáról.

hogy a legideálisabb felhasználási mód az élőmunka terheinek csökkentése, mivel ez egyrészt bevételsemlegességet eredményez, másrészt pedig javítja a környezet állapotát és növeli a foglalkoztatottság arányát. Ezeken kívül pedig teljes mértékben hozzájárul az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek eléréséhez. Ezt bizonyítja számos olyan tagállam gyakorlata és példája, akik már a korábbi időszakban környezetvédelmi adóreformot hajtottak végre.³⁰

Álláspontom szerint tehát a bizottsági hatásvizsgálat egyértelműen bizonyítja, hogy a környezetvédelmi célok elérése mellett az energiaadó irányelv felülvizsgálata keretében megfogalmazott elvek szerinti energiaadóztatás kézzelfogható gazdasági előnyökkel is jár, amely előnyre – a gazdasági és pénzügyi válságból való kijutáshoz – elengedhetetlenül szükségük van a tagállamoknak.

Az irányelv felülvizsgálatának hatására az alábbi példát mutatnám be. A tüzelőanyagok vonatkozásában 2 forgatókönyvet dolgoztak ki. Az 1. forgatókönyv alapján a tagállamok a meglévő nemzeti adómértékükön felül vezetnék be a javasolt adót, a 2. forgatókönyv alapján a saját alkalmazott adómértéküket megosztanák úgy, ahogyan az irányelv is két komponensre bontja az energiaadót. Az alábbi táblázat e forgatókönyvek aggregált hatását mutatja az EU 27 tagállamára vetítve, azzal a feltételezéssel, hogy a bevételeket a munka adóterheinek csökkentésére fordítják, a javaslatot kísérő hatásvizsgálatban foglaltaknak megfelelően.

2. táblázat

Az energiaadó-irányelv felülvizsgálatának a tüzelőanyagokhoz kapcsolódó változásokból származó hatása (EU 27)

Hatásvizsgálat alapja	Költségvetési hatás (Változás az éves adóbevételekben)	Környezeti hatás (A bekövetkező CO2- kibocsátás-csökkenés 2020-ig)	Szociális hatás (A háztartások reáljövedelmének %-os változása 2020-ig)
1.forgatókönyv	+39,6 milliárd EUR	-4%	+0,29%
2.forgatókönyv	+20 milliárd EUR	-0,84%	+0,08%

Forrás: SEC(2011) 410 végleges 5.2., 5.3.,5.4. fejezet alapján saját szerkesztés

³⁰ COM(2011) 168 végleges A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Okosabb energiaadóztatás az EU-ban: javaslat az energiaadó-irányelv felülvizsgálatára., 10. old.

Láthatjuk, hogy a javaslat olyan lehetőségeket generálhat, amelyek messze túlmutatnak az irányelv alapkoncepcióján, rövid távon is realizálható költségvetési hatásai mellett pedig hosszú távú, környezeti és szociális hatásai is kimutathatóak. Vagyis az okosabb energiaadóztatás valóban kettős hasznot hozhat: segíti a környezetet és a gazdaságot.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság (EGSZB) véleménye

Az EGSZB örömmel fogadta az Európai Bizottság javaslatát a szén-dioxid kibocsátás és energiafogyasztás megadóztatásának összehangolásáról. Ugyanakkor a többletbevételekre vonatkozóan azt ajánlották a tagállamoknak, hogy inkább a kutatás-fejlesztés területére költsek el a zöld adórendszerből származó összegeket.³¹

2011 októberében a Fukusimában történt reaktorbalesetek miatt az energiakérdésekről szóló viták új lendületet kaptak. Feltáró véleményében az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság arra kérte a Tanácsot, a Bizottságot és a Parlamentet, hogy a kitűzött 2020-as célok elérése érdekében tegyen meg minden tőle telhetőt.

Egy későbbi véleményében az irányelv felülvizsgálatával kapcsolatban a következőképpen nyilatkozott a bizottság: „Az energiaadó-irányelv különösen a következőket veszi célba:

a fenntartható fejlődés ösztönzése és a környezet megőrzése,

a belső piac védelme és a növekedés elősegítése,

a munkával kapcsolatos költségek és a költségvetési hiányok csökkentésének lehetővé tétele.”³²

Az eddigiek alapján láthatjuk, hogy az irányelv felülvizsgálatáról szóló elképzelés pozitív fogadtatásban részesült az EU intézményeinek részéről, inkább csak az esetlegesen képződő többletbevételek elköltésének lehetőségei terén oszlanak meg a vélemények. A foglalkoztatottság növelése kontra kutatás-fejlesztés erősítése vitában a tagállamoké a döntési lehetőség, hiszen ez a kérdés tagállami hatáskörbe tartozik. Véleményem szerint bárhogyan is dönt a tagállam, azt kell látnunk, hogy jelenleg az energiaadóztatás, hosszabb távon pedig egyenesen a környezetvédelmi adóreform az, amely képes fenntartható módon többletforráshoz juttatni a nehéz pénzügyi helyzetben lévő államokat, ezáltal kivezetve őket a

³¹ Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság hatása az európai vállalatok éghajlatvédelmi beruházási képességére (feltáró vélemény) (2012.1.28). 7. old.

³² COM(2011) 169 végleges Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre az energiatermékek és villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló 2003/96/EK irányelv módosításáról.

válság okozta gazdasági-pénzügyi mélypontról. Vagyis az energiaadóztatás csak egy lépés a teljes zöld adóreform felé.

2.2.2 Az irányelv kapcsolódása az EU céljaihoz, pénzügyeihez és egyes politikáihoz

A luxemburgi folyamat és a lisszaboni stratégia

Az Európai Unió 1997-ben indította el a luxemburgi folyamatot. Lényege alapvetően a magasabb foglalkoztatottság elérése volt, melyet nem úgy akartak elérni, hogy a munkanélküliek számát csökkentik, hanem úgy, hogy az inaktív munkaerőt aktivizálják. Emellett környezetvédelmi céljai is voltak, melyek a foglalkoztatáspolitikai célokkal együtt a lisszaboni stratégiába integrálódtak, ezáltal a környezetvédelmi politika céljai nagyobb hangsúlyt kaptak az EU célkitűzései között, a foglalkoztatáspolitikai prioritások pedig átalakultak – mégha ugyanazt az alapvető célt is szolgálják, a munkanélküliségi ráta csökkentését.³³

A lisszaboni stratégiát 2001-ben a Göteborgi csúcstalálkozón³⁴ egészítették ki – az Unió alapvető céljai között deklarálva a fenntartható fejlődést. Ennek eredményeképp az EU jövőstratégiáját a környezetvédelem, a gazdasági növekedés és a szociális előrehaladás hármas szempontrendszerére kell építeni.

Európa 2020 stratégia

Az Európa 2020 az Európai Unió 10 évre (2010-2020) szóló növekedési stratégiája. Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata szorosan kapcsolódik az Unió által meghatározott hosszútávú célok, a lisszaboni célok felülvizsgálatához, az Európa 2020 stratégiához. Az Európa 2020 program a gazdasági-pénzügyi válság kirobbanása után 2 évvel született, azzal a céllal, hogy a válság által megtépázott tagállamokat a helyes irányba terelje és tegye mindezt úgy, hogy közben a fenntartható fejlődés és környezetvédelem terén kitűzött céljait se tévessze szem elől. Célja nem csupán az, hogy segítségével leküzdjük a válságot, amely számos uniós gazdaságot továbbra is kedvezőtlenül érint. A stratégia az uniós növekedési modell hiányosságait hivatott megszüntetni, és az intelligensebb, fenntarthatóbb és inkluzívabb növekedés feltételeit kívánja megteremteni.³⁵

³³ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform. Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 202. old.

³⁴ http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1431 (2012. 10.18.)

³⁵ http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hu.htm (2012. 10.29.)

A Bizottság a 2010. március 3-án kiadott közleményében a következőképpen fogalmaz e programról: Az Európa 2020 stratégia fő célkitűzése, hogy Európa sikeresen kilábaljon a válságból, tegye mindezt úgy, hogy egy fenntartható jövő érdekében már most távolabbra is tekint. A stratégia az inkluzív, fenntartható és intelligens fejlődésről valamint a munkahelyteremtésről és az életszínvonal növeléséről szóló iránymutatás.³⁶

A Bizottság már ekkor felhívta a figyelmet a zöld adórendszer bevezetésének lehetőségére, amikor azt ajánlotta a tagállamoknak, hogy fordítsanak figyelmet az adórendszerükre, vagyis a költségvetés bevételi oldalán ne csak a mennyiségre, hanem a minőségre is figyeljenek oda, próbálják meg környezetbaráttá tenni az esetlegesen szükséges adóemeléseket. Igyekezzenek elkerülni a foglalkoztatás terheinek emelését, hiszen ez visszafogja a foglalkoztatottság növekedését, tehát a foglalkoztatáshoz kapcsolódó adók helyett inkább a környezetet terhelő tevékenységeket adóztassák.³⁷

E két stratégia kapcsán látnunk kell azt az érdekes összefüggést, hogy a luxemburgi és a lisszaboni stratégia tartama alatt alkották a 2003/96/EK irányelvet, mely EU-s célkitűzést később felváltotta az Európa 2020 stratégia, s ezt kísérte az irányelv felülvizsgálata.

Az EU költségvetése

A lisszaboni stratégia és az Európa 2020 stratégia nemcsak a tagállami pénzügyekre, hanem az uniós pénzügyekre is kihat.

A Bizottság álláspontja szerint a 2007-2013 közötti időszakra vonatkozó pénzügyi keretben³⁸ már nagy hangsúlyt fektetnek az Európa 2020 stratégia prioritásaira. A fenntartható növekedésre a költségvetés 45,8%-át, míg a természeti erőforrásokra 40,8%-át fordítják. Ezt szükségesnek tartom azonban kiegészíteni azzal, hogy a fenntartható növekedés keretén belül fontos megkülönböztetni a versenyképességi és kohéziós támogatásokat, melyek jelentősen eltérő arányban részesednek a költségvetés 1. fejezetének forrásaiból. A többéves pénzügyi keret adatai szerint a fenntartható növekedésen belül a versenyképesség a növekedésért és foglalkoztatásért 1.a) alfejezet részesedése 19,4 % (74.098 millió euró), a kohézió a növekedésért és foglalkoztatásért 1.b) alfejezet részesedése ezáltal jóval jelentősebb, a fejezet

³⁶ COM(2010) 2020 végleges A Bizottság közleménye Európa 2020: Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, 3. old.

³⁷ COM(2010) 2020 végleges A Bizottság közleménye Európa 2020: Az intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés stratégiája, 30. old.

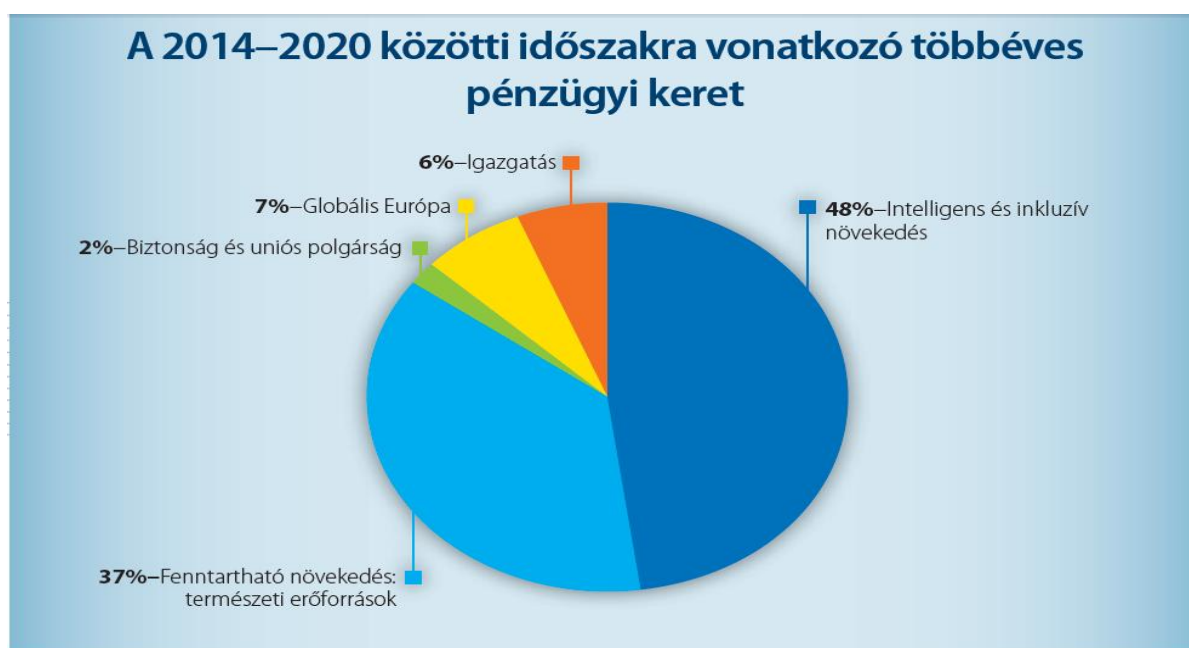
³⁸ Erről részletesebben lásd: Várnay Ernő—Papp Mónika: Az Európai Unió joga. Complex Kiadó, Budapest, 2010., 264-267.old.

kiadásainak 80,6 %-a (308.041 millió).³⁹ Álláspontom szerint viszont csak az előbbi, a versenyképességet ösztönző támogatásokat tekinthetjük a lisszaboni stratégia céljait megvalósító kiadásoknak, hiszen az elmaradott térségek felzárkóztatása csak közvetve idézheti elő a növekedést, a fenntartható növekedést. Emellett azonban megemlíteném, hogy a kohéziós támogatások közvetve, az agrártámogatásokon belül pedig közvetlenül is megjelennek környezetvédelmi célú, illetve hatású támogatások, melyek szintén a lisszaboni stratégia megvalósulását segítik elő.⁴⁰

A következő pénzügyi keretre vonatkozó javaslatában a Bizottság tovább kívánja erősíteni a költségvetésben az Európa 2020 stratégia alapján előirányzott kiadásokat, azok költségvetésen belüli arányát.⁴¹

2. ábra

A 2014-2020 közötti pénzügyi keret Bizottság által javasolt kiadásai

Forrás: www.ec.europa.eu⁴²

Láthatjuk, hogy a kiadások nagy részét az intelligens és inkluzív fejlődés teszi ki, mely a teljes keretösszeg 48%-át (491 milliárd euró) foglalja magában. Ennek csaknem

³⁹ Intézményközi megállapodás (1999. május 6.) az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság között a költségvetési fegyelemről és a költségvetési eljárás javításáról (1999/C 172/01). HL C 172., 1999.6.18., 1. o.

⁴⁰ <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=193&vid=9402> Csűrös Gabriella: Az Európai Unió, mint regionális gazdasági integráció egyes pénzügyi jogi aspektusai, PhD értekezés, 2012. 207-211. old. (2012.11.09.)

⁴¹ COM(2011) 398 végleges Bizottsági javaslat: A Tanács rendelete a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről.

⁴² http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/MFF_2011_hu.pdf (2012. 10.05.)

háromnegyedét (376 milliárd euró) gazdasági, társadalmi és területi kohézióra kívánják fordítani, melyek közvetetten idézik elő a növekedést. A környezetvédelmi és éghajlatpolitikai célok a költségvetés másik jelentős részében jelennek meg igazán, a fenntartható növekedés és természeti erőforrások fejezetén belül, mely a következő hétéves pénzügyi keretnek a 37%-a.

A környezetvédelmi politika finanszírozása közvetve megjelenik a Közös Agrárpolitikán belül, valamint a kohéziós politika keretében nyújtott támogatásokon keresztül. A környezeti állapot előmozdítását uniós szinten közvetlenebbül tetten érhetjük a nagy összegű közlekedési és környezetvédelmi projektekben, amelyet a Kohéziós Alapok finanszíroznak. Közvetlenül a környezetvédelmi célokra elkülönített összegekkel is találkozhatunk, bár ezek kevésbé jelentősek (az előző pénzügyi keretben 1% volt, most is csak csekély mértékben növekedett).⁴³

Az EU környezetvédelmi és energiapolitikája

A fentiekén túl érdemes egyes uniós szakpolitikák vizsgálatát is kutatásaink hatókörébe vonni. Az Európai Unió fontos szerepet vállal a globális környezetvédelem terén, ezt mutatja a Lisszaboni Szerződéssel vállalt fontos célkitűzés, az éghajlatváltozás elleni küzdelem, amely a fenntartható európai fejlődés és gazdaság egyik alappillére.⁴⁴

A környezetvédelmi cselekvési programok több ponton találkoznak a már korábban ismertetett stratégiákkal. Az irányelv felülvizsgálatánál is láthattuk, hogy a kettős cél közül az egyik a környezetvédelem (a másik a gazdaság segítése). A környezetvédelmi politika céljainak és elveinek érvényesülését segíti az is, hogy horizontális politika, azaz valamennyi uniós politika megvalósítása során figyelemmel kell lenni a környezetvédelmi politika céljaira is.⁴⁵

Az uniós energiapolitika hosszú távú célja az, hogy mind a magánszemélyek, mind az ipari fogyasztók számára biztosítsa az energiatermékekhez történő megfelelő áron való hozzájutást, s mindeközben legyen tekintettel a környezetvédelmi szempontokra, valamint a

⁴³ <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=193&vid=9402> Csűrös Gabriella: Az Európai Unió, mint regionális gazdasági integráció egyes pénzügyi jogi aspektusai, PhD értekezés, 2012. 208-209. old. (2012.11.09.)

⁴⁴ http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_kornyezetvedelem&id=160 (2012. 10. 3.)

⁴⁵ Ezt igazolja például, hogy a kohéziós támogatások elvei között külön alapelveként jelenik meg a fenntartható fejlődés elve. Erről lásd: A Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről HL L 210., 2006.7.31., 25. o. 17. cikk.

fenntartható fejlődés irányába történő elmozdulással biztosítsa a gazdaság megfelelő működését és állampolgárai számára a jólétet.⁴⁶

Az energiapolitika sokáig tagállami hatáskörbe tartozott, a közösségi politikába való beemelése lassú folyamat volt. Egyre növekvő fontosságát az is bizonyítja, hogy 2011 februárjában megtartották az első uniós energiacsúcsot az Európa Tanács rendkívüli ülése keretében, amelyen megerősítették a Bizottság által preferált stratégiai célkitűzéseket és döntöttek a belső piac megfelelő működéséhez szükséges energiaadóztatás eddiginél erősebb harmonizációjáról is.⁴⁷

„Az energiaadó irányelv hozzájárul az egységes piac fejlesztéséhez, mivel az energiaadóztatás harmonizációját célozza és teszi lehetővé” – fogalmazta meg véleményét az EGSZB. Az irányelv mechanizmusának megfelelő működtetéséhez szükség van egy olyan folyamatra, amely lehetővé teszi, hogy a tagállamok energiaadózással kapcsolatos szabályai egymással összeegyeztethetővé váljanak.

Természetesen itt is fontos szerepe van az Európa 2020 stratégiának ill. az Energia Útiterv 2050 stratégiának is. Az Energia Útiterv 2050 stratégia célja, hogy 2050-re 80-95%-ra csökkentse az üvegházhatású gázok kibocsátását az 1990-es szinthez képest. Ennek érdekében konkrét tervek tartalmaz az egyes ágazatok tekintetében. Kapcsolódási pontja a fentebb leírtakhoz a következő: jelentős ösztönzést jelent a technológiai fejlődésben és kutatás-fejlesztésben, serkenti az energiarendszer korszerűsítését, és mivel a kibocsátott gázok nem tarthatóak az országhatárokon belül, a tagállamok közös intézkedéseire van szükség, ami a közös energiapolitikában valósul meg. Pénzügyi oldalról ezek jelentős beruházásokat jelentenek – beruházást a jövőbe. Ennek nyomán pedig munkahelyeket teremtenek, vagyis ez esetben is láthatjuk a többes hozadékat: a környezetvédelem, a gazdaság és társadalom terén egyaránt jelentkező hasznokat.

3. Nemzetközi dimenziók — a Zöld New Deal

A Zöld New Deal lényegében egy új politikai gondolkodásmód és új finanszírozási mechanizmus, amelynek célja a káros szennyezőanyagok kibocsátásának csökkentése, az adózási rendszerek átalakítása és a nemzeti és nemzetközi együttműködés, valamint a pénzügyi rendszerek összehangolása.

⁴⁶ http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=21 (2012. 10.05.)

⁴⁷ http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=21 (2012. 10.05.)

Ennek a gondolatnak *Ban Ki-mun* ENSZ-főtitkár a fő propagálója. „Szerinte a nemzetközi közösségre három nagy próbatétel vár: klímastabilizálás – az éghajlatváltozás ugyanis hatalmas, az emberiséget létében fenyegető veszély, a pénzügyi-gazdasági válság megoldása és a fenntartható növekedés megvalósítása.”⁴⁸

A főtitkár szerint ezekre a feladatokra közös megoldást kell keresni.

Egy amerikai weboldal, a greennewdealgroup.org szerint a globális gazdaság előtt, egy „hármass válság” áll: a hitel-üzemű pénzügyi válság, az éghajlatváltozás felgyorsulása és a fenyegető olajtermelési csúcs.⁴⁹

A Zöld New Deal alapelvei:

- a) A gazdaság átalakulásával a hármass válság kezelése.
- b) Több álláslehetőség és biztos munkahelyek.
- c) A nyugdíjak és megtakarítások nagyobb biztonsága.
- d) Energiahatékonyság, a házak szigetelésének javítása, amely megtöri a függőségi viszonyt a magas és ingadozó energiaáraktól.
- e) Új irányra van szükség, mert a bankrendszer alkalmatlanná vált a célok véghezviteléhez. De még van egy lehetősége a bankoknak, ha az ellenőrzési rendszert teszik szigorúbbá az egyensúly fenntartása érdekében.
- f) A Zöld New Deal alkalmazása egyrészt befektetés most, amivel a jelenlegi recessziót lehet kezelni, és befektetést jelent a jövőre nézve is.
- g) A világ vezető államai mutassanak példát ezekben és segítsenek kiépíteni globális szinten is ezt a fajta biztonságot, egy közös ösvényen haladva, hasonló környezetvédelmi eszközöket alkalmazzanak.⁵⁰

Az eddigiekben azt vizsgáltam, hogy az energiaadó, környezetvédelmi adó, zöld adó, ökológiai adóreform mit is jelent, milyen megoldási lehetőségeket kínál uniós szinten, illetve hogy az Európai Unió belül ez a típusú adóreform milyen cipőben jár, mennyire támogatott irányvonal. Nemzetközi szinten a Zöld New Deal erősödő propagálásával találkozhatunk, amely szintén alátámasztja, hogy e lehetőség a válságból adódó nehézségekkel küszködő országok számára nemzetközileg is elfogadott alternatív megoldást kínál. További kérdésként merült fel bennem, hogy hazánk esetében ez az új irányvonal a jelenlegi gazdasági,

⁴⁸ Kiss Károly: A környezetvédelmi intézkedések szerepe a gazdaság stabilizálásában válság idején- nemzetközi kitekintés, Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 76. old.

⁴⁹ <http://www.greennewdealgroup.org/> internetes oldal alapján lefordítva (2012.04.02.)

⁵⁰ http://www.greennewdealgroup.org/?page_id=88 (2012.04.02.)

társadalmi, politikai gondolkodásmód mellett, vajon alkalmazható-e, megvalósítható-e ez az elképzelés?

4. Energiaadóztatás Magyarországon

Hazai viszonylatban vizsgálódva, először az energiaadót illetve az energiaszektorra kivetett különadókat mutatom be, mivel hazánkban az energiaadóztatás egyrészt az energia-irányelv átültetésével valósult meg, másrészt pedig a fentebb említett különadókban testesül meg. Ezt követően a zöld adók jelenlegi helyzetét vizsgálom Magyarországon, valamint azt, hogy a zöld adóreform terén milyen javaslatok és lehetőségek állnak rendelkezésre.

A magyar adórendszerben az energiaadó fogyasztást terhelő, forgalmi típusú adó,⁵¹ illetve az energiaadóról szóló törvényben explicit megjelenő környezetvédelmi célja miatt környezetvédelmi adóként is nevesíthető. Az energiaadó egyfázisú, speciális forgalmi típusú adó, az adóból származó bevétel a központi költségvetést illeti meg,⁵² tehát központi adó. Az energiaadó hatósági ár felett értelmezendő adó, mely az áfa-alapba beleszámít. Az energiaadó a nem lakossági energiafelhasználót, végfogyasztót terheli. Közvetett adó, mert az adó alanya és teherviselője elválik egymástól, ezek az adók funkciójuk szerint is átháríthatók, vagyis az adó teherviselője nem a termék értékesítője vagy a szolgáltatást nyújtó adóalany, hanem aki a terméket megvásárolja vagy a szolgáltatást igénybe veszi.

Magyarországon az energiatermékekhez kapcsolódó adóként elsők között említhetnénk a jövedéki termékek körében az ásványolajra kivetett jövedéki adót. A magyar jövedéki szabályozás 1993-ban tett kísérletet az egységes szabályozás érdekében, mivel közismert volt, hogy nagymértékben elterjedt és virágzott a cigaretta, a szeszes italok, a kávétermékek, illetve a tüzelőolajok fekete kereskedelme, és ezeket a visszaéléseket a laza jogi szabályozás (az engedélyezés, szabályozás, illetve ellenőrzés fejtlen volta) teszi lehetővé. A kísérlet valóra váltásaként 1997-ben született meg a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól szóló 1997. évi CIII. törvény, melynek célja, hogy hatékony módon biztosítsa az állam adóbevételét, visszaszorítsa az adóelkerülések lehetőségeit, teremtsen meg az adóbevételeket, a tényleges adófizetés biztonságosabb feltételeit – nemcsak az anyagi jogi

⁵¹ Simon István: Pénzügyi jog I. Osiris Kiadó, Budapest, 2007. 378-380. old.

⁵² Az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvény 1.§ (1)-(2) bek.

szabályozás tekintetében, hanem eljárásjogi kérdésekben is. A hatályos mai szabályozás a 2003. évi CXXVII. törvény.⁵³

Az ásványolajra kivetett jövedéki adót azonban nem tekinthetjük zöld adónak, ugyanis az adóztatás alapja nem az ásványi olajok égése által okozott szennyezés, annak csökkentéséhez nem járul hozzá, nem szerepel deklarált céljai között a környezetvédelem.

Az energiatermékek adóztatása Magyarországon az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvénnyel „folytatódott”. Ez után pedig a mindenkori magyar kormányok mintegy „felfedezték” maguknak az energiában, energiaszektorban rejlő lehetőségeket – pénzügyi fronton, a költségvetés bevételi oldalán.

Az alábbiakban többek között arra keresem a választ, hogy az energiaadó és az energiaszektor is érintő különadó ökoadó-e.

4.1 Az energiaadó

Magyarországon 2004. január 1-jével lépett hatályba az energiaadóról szóló törvény, mely új adófizetési kötelezettséget vezetett be.⁵⁴ Kidolgozására és bevezetésére az Európai Unió új irányelve, az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló, 2003/96/EK Tanácsi irányelv alapján került sor. Az irányelv a 2004-ben csatlakozó tagállamok részére is kötelezettséget írt elő, így 2004. május 1-jéig hatályba kellett lépnie az irányelvet implementáló tagállami jogszabályoknak. Érdekesség, hogy a csatlakozó államok közül csak hazánkban lépett hatályba már az év elején ez a jogszabályi rendelkezés. Megemlíthető emellett, hogy Magyarország a szén és a kokszt adóztatására átmenetileg, 2008. december 31.-ig mentességet kapott, de a derogáció lejártával 2009. január 1-jétől ezek is a törvény hatálya alá kerültek. Az energiaadó adótárgya immáron tehát a villamos energia, a földgáz és a szén, azaz egyes nem megújuló energiatermékek.

Az energiaadóról szóló törvény preambuluma szerint a cél az energiagazdálkodás és a környezetvédelem céljainak figyelembevétele, az externális környezeti károk energiaárakba történő beépítése, az energiatakarékossági szempontok érvényre juttatása, valamint a villamos energia, a földgáz és a szén e szempontokat érvényre juttató adóztatásához szükséges feltételek megteremtése. „Az energia adóztatása eszköze a Kiotói Egyezmény⁵⁵ – az

⁵³ Halustyik Anna (szerk.): Pénzügyi jog I. Aula Kiadó, Budapest, 2006., 250. old.

⁵⁴ Erről részletesebben lásd: Halustyik Anna (szerk.): Pénzügyi jog I. Aula Kiadó, Budapest, 2006., 306-309. old.

⁵⁵ Erről részletesebben lásd: Balázs K.–Szalóki K.: Felhők fölött az ég – A Kiotói Jegyzőkönyv és az Európai Unió emisszió-kereskedelmi rendszere. In: Európai Tükör, 2005. X. évf. 3. szám 102-118. old.

üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése – céljainak, valamint más környezetvédelmi elvárásoknak való megfelelésnek is.”⁵⁶ Az energiaadó tehát ökoadó.

Mit értünk energia alatt? Az energiaadóról szóló törvény⁵⁷ értelmében az energiaadó tárgya az energia, amely alatt földgáz, villamos energia és szén értendő, vagyis nem az összes energiatípus. Az energiaadó tárgyai tehát nem megújuló energiaforrások.⁵⁸

3.táblázat

Az adóalany és az adókötelezettség keletkezése

Az adó alanya	Az adó befizetésének esetei	A fizetési kötelezettség keletkezésének időpontja	Mire nézve fizeti az adót?
Energiakereskedő	a felhasználónak energiát értékesít	Áfa törvény szerinti teljesítés időpontja	az ellenérték ill. részkifizetések alapjául szolgáló mennyiségre
	saját célra használ fel energiát	a felhasználás időpontja	saját célra felhasznált energiamennyiségre
Felhasználó	belföldön közvetlenül termelőtől vagy szervezett piacról energiát vásárol	Áfa törvény szerinti teljesítés időpontja	az ellenérték ill. részkifizetések alapjául szolgáló mennyiségre
	energiaadóval nem terhelt energiát vásárol vagy használ fel	Áfa törvény szerinti teljesítés időpontja	az ellenérték ill. részkifizetések alapjául szolgáló mennyiségre
	közvetlenül az Európai Unió kívüli országból energiát vásárol	a vámjogi szabadforgalomba bocsátás időpontja	a vámjogi szabadforgalomba bocsátott mennyiségre
	közvetlenül az Európai Unió más tagállamából energiát vásárol	az adóbevallási időszak utolsó napja	adóbevallási időszakban beszerzett energia mennyiségére
	a szén vásárlásakor valótlannal nyilatkozatot tesz az energiakereskedőnek arról, hogy lakossági fogyasztó	a vásárlás időpontja	a vásárolt szén mennyiségére

⁵⁶ Tánzos Zoltán: A környezetvédelmi termékdíjról, a regisztrációs adóról, az energiaadóról és a fémkereskedelelem ellenőrzésére vonatkozó szabályokról szóló törvény egységes szerkezetben, magyarázatokkal, Budapest, Saldo, 2011. 111.old.

⁵⁷ Az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvény 1.§ (1) bek.

⁵⁸ Az energiaadó adótárgyaként nevesített energia pontosabb meghatározását az energiaadóról szóló törvényben megjelölt vámtarifaszámok alkalmazásáról szóló 45/2003 (XII.29.) PM rendelet biztosítja.

Előállító	saját felhasználásra termelt energiát és él az adó-visszaigénylési jogosultságával	a felhasználás időpontja	saját célra felhasznált energiamennyiségre
-----------	--	--------------------------	--

Forrás: saját szerkesztés

Az elektromos áram, a földgáz és a szén esetében a lakossági végfelhasználás mentesíthető az energiaadó alól, így a tagállamok dönthetnek arról, hogy élnek-e ezzel a lehetőséggel (a magyar törvény élt a lehetőséggel, az adómentesség direkt formában érvényesül).

Az ökoadóztatás szempontjából érdekes lehet az adófizetésre kötelezettek körének meghatározása.

Az ökoadóztatás fő célkitűzése ugyanis, hogy az fizesse meg az energiaadót, aki a terméket ténylegesen felhasználja. Mivel így azonban egy nagyon széles felhasználói kört kapnánk, ezért az adóteher rájuk nézve csak közvetetten jelenik meg, vagyis az adóteher viselője elválík az adóalanytól. Adófizetési kötelezettség akkor keletkezik, amikor először beazonosítható a termék felhasználója.⁵⁹

Az adó alapja a villamos energia mennyisége, megawattóraban mérve, a földgáz mennyisége, gigajoule-ban mérve, és a szén mennyisége ezer kg-ban mérve.

Az adó mértéke a villamos energiára megawattóránként 295 forint, a földgázra gigajoule-onként 88,50 forint, míg a szénre ezer kg-onként 2390 forint.

Végül az eddigiek alapján érdemes azt megvizsgálni, hogy ezen ökoadóból származó bevétel mekkora összegű, hogyan változik és milyen arányt képvisel a központi költségvetés bevételei között.

4.táblázat

A központi költségvetés energiaadóból származó bevétele

Év	Előirányzat (millió Ft)	Beszedett (millió Ft)	Teljesítés (%)
2004	11000	10922	99,3
2005	10700	12732	118,9
2006	12000	12504	104,2
2007	11500	11859	103,13
2008	13300	14843	116,66
2009	15000	13183	87,89

⁵⁹ Borka Norbert: Az energiaadóval kapcsolatos szabályozás. In: Adóvilág, 2004. 6. szám, 13. old.

2010	16400	16887	102,9
2011	17000	17253	101,4
2012	17900	-	-

Forrás: KSH adatai⁶⁰ alapján saját szerkesztés

A fenti táblázat alapján az a következtetés vonható le, hogy energiaadóból származó központi költségvetési bevételek mértéke a 2004-es évtől kezdődően növekedést mutat. 2009-ben már a szénre is kivetették az energiaadót (mivel lejárt a derogáció), ugyanakkor az energiaadóból ténylegesen beszedett összeg elmaradt a tervezett bevétel összegétől. 2012-ben az energiaadóból származó tervezett bevétel a központi költségvetés bevételeinek mintegy 0,3%-át teszi ki, tehát nem meghatározó bevételi forrás.

4.2 Különadók

A magyar állam a válságból kivezető utat az energia területén is kereste. Magyarországon az újabb energiaadóztatás az energiaszektorra kivetett különadóban testesült meg, vagyis csupán egy új, plusz adónemként került bevezetésre, melynek célja az államháztartás egyensúlyának javítása, valamint a fogyasztói oldalon lévő egyenlőtlenségek kezelése. Ezzel kapcsolatosan azonban számos probléma felmerült.

A következőkben egy rövid összefoglalót szeretnék bemutatni az energiaszektorra kivetett különadókról és azok sajátosságairól és ellentmondásairól, továbbra is szem előtt tartva azon kutatási kérdést, hogy milyen ökoadókat vannak Magyarországon.

4.2.1 Az energiaellátók jövedelemadója (Robin Hood adó)

2008. november 10-én fogadta el 190 igen szavazattal, 184 ellenében az Országgyűlés ezt a törvényt. Célja, hogy forrást teremtsen a távhőt felhasználó lakóépületek és lakások költségcsökkentő felújításához, így különösen egyedi fűtésszabályozás kialakításához. Az energiaellátók jövedelemadója az energiaágazatot terhelő speciális jövedelemadó, amely központi adóként a központi költségvetés bevétele. Az eredeti törvényi szabályozás értelmében céladó, azaz az energiaellátók jövedelemadójából befolyó bevétel felhasználása kötött, csak a fent meghatározott célokra fordítható. A jövedelemadó mértéke a pozitív

⁶⁰ http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse006g.html (2012. 11.26.)

adóalap 8%-a. A törvénnyel kapcsolatosan több probléma is felmerült, az Alkotmánybíróság is vizsgálta.

Az eredeti koncepció szerint a törvény 2 éves időtartamra vetett ki egy új jövedelemadót az energiaellátókra, vagyis 2010 év végén megszűnt volna. Ám a kormány 2010 októberében, a válságadó bevezetésének kapcsán bejelentette, hogy csak 2013. január 1-jével, a válságadókkal együtt szűnik meg a Robin Hood adó. 2012 tavaszán ismét bejelentették, hogy 2013-ban mégsem szűnik meg, sőt a jövedelemadó a pozitív adóalap 31%-a lesz, tehát nőni fog! Valamint a jövőre hatályba lépő módosítások nyomán immár deklaráltan azt a rendelkezést találjuk, hogy ezen adóból származó bevétel a központi költségvetést illeti meg, vagyis nem kapják meg azok a célirányzatok, amelyekhez eddig hozzá voltak rendelve.⁶¹ Jövőre tehát megszűnik a céladó jellege. Ez kutatásaim szempontjából pedig azért releváns, mert megszűnik az energiaellátók jövedelemadójából származó bevétel környezetvédelmi jellegű felhasználása, mégha a jogszabály céljai között továbbra is deklaráltan megjelennek környezetvédelmi célok. Ökoadó marad tehát, de megszűnik a céladó volta.

4.2.2 Az egyes ágazatokat terhelő különadó (válságadó)

Az Országgyűlés 2010. október 18-án döntött az úgynevezett válságadók bevezetéséről. Az energiaszektor kiemelt súllyal szerepel a válságadók által sújtott ágazatok között, de a távközlési ill. telekommunikációs szektort és a kereskedelmi áruházláncokat is érinti 3 éven keresztül, már 2010-ben is!

Az egyes ágazatokat terhelő különadók⁶² célja az államháztartás egyensúlyának javítása, valamint az általános adófizetési kötelezettséget meghaladó közteherviselésre képes adózók adóterhének növelése. Az energiaágazatokat is terhelő különadó tehát nem ökoadó, mert nem célja a környezetszennyezés hatásainak csökkentése. Az ágazati különadók vonatkozásában többek között az alábbi probléma merült fel: az adóalanyoknak a 2010. október 18-án elfogadott szabályok szerint a 2010. évi adót 2010. december 20-ig kellett megállapítaniuk, bevallaniuk és megfizetniük. A törvény a kihirdetését követő 45. napon lépett hatályba és 2013. január 1-jén hatályát veszti azzal, hogy az adóalanyoknak a 2012. adóévre vonatkozó adómegállapítási, adóbevallási, adó- és adóelőleg-fizetési kötelezettségeiket a 2012. december 31-én hatályos szabályok alapján kell teljesíteniük. Az adót tehát a 2010-es év eredményei alapján állapították meg, vagyis véleményem szerint egyértelmű a visszamenőlegesség és

⁶¹ 2008. évi LXVII. törvény a távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről 5.§ (1) bek. (a jogszabály 2013.01.01. napon hatályos állapota szerint)

⁶² 2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról.

komolyan sérül a jogbiztonság elve, hiszen milyen adórendszer az, ahol az év elején még nem lehet tudni, hogy év végén milyen adókat kell fizetni? A kormány kijelentette, hogy: „A magyar adófizetőről már sok bőrt lehúztak, ők nem terhelhetők tovább, ezért az extraprofitot bezsebelő ágazatoknak kell most megsegíteniük az országot és az embereket.”⁶³

Felmerül tehát a kérdés, hogy hol van a közteherviselés, a hozzájárulás határa, mikortól kezdve diszkriminatív az adóztatás.⁶⁴ Az adójogszabály társadalmi igazságosságának kérdése mellett további alkotmányossági aggály fogalmazódott meg a jogbiztonság elvének sérelme miatt.

4.3 A zöld adók helyzete Magyarországon

„A gazdasági eszközök hazai alkalmazása jelenleg nem egészen következetes, a „zöld adórendszer” megvalósítása nem történt meg. A bevételi típusú eszközök nem megfelelően érvényesítik a szennyező fizet elvét, esetenként a környezetvédelem ösztönzése helyett inkább a költségvetési források gyarapítására szolgálnak.”⁶⁵

Hazánkban a környezetpolitika eszköztárát az 1995. évi LIII. törvény alapján az alábbi fizetési kötelezettségek alkotják: környezetterhelési díjak, igénybevételi járulékok, termékdíjak valamint betétdíjak bevételeiből származó összegek fedezik a környezetterhelést csökkentő intézkedések költségeit.⁶⁶ 2013-tól a termékdíj bírság fogalma megszűnik, helyette a környezetvédelmi kötelezettség megszegése mulasztási bírsággal sújtható.⁶⁷

Ezek az igénybevételi járulékok olyan fizetési kötelezettségek, amelyek valamely környezeti elem természeti erőforrásként való felhasználásáért állnak fenn. A törvény alapján a részletes szabályokat külön törvényben kellene megállapítani, ám idáig ilyen jogszabály még nem született.

Tág értelemben, közvetett környezetvédelmi adók közé sorolhatjuk a következőket is: a környezetvédelmi besorolást is figyelembe vevő gépjárműadó, regisztrációs adó, üzemanyag fogyasztáshoz kapcsolódó jövedéki adó, ill. a gépjárművásárláskor fizetendő visszerhes

⁶³ http://hvg.hu/gazdasag/20101018_valszagado_megszavaztak_parlament (2011. 10. 27.)

⁶⁴ A nyereséges ágazatok többletadóterhe az Alaptörvény adózásra vonatkozó XXX. cikkének megfelelően, hiszen azok gazdasági (többlet)teherviselő képességük arányában való megadóztatása valósul meg ezáltal.

⁶⁵ Fodor László- Baranyi Tamás- Tóth Katalin: Környezetjog. Licitum Art, Debrecen, 2006. 249. old.

⁶⁶ A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 59.§ (1) bek.

⁶⁷ 2011. évi LXXXV. törvény a környezetvédelmi termékdíjról (a jogszabály 2013.01.01. napon hatályos állapota szerint)

vagyszerzési illetékek. Szűk értelemben véve viszont csak az energiára és a környezetszennyezésre kivetett adók motiválnak a környezet védelmére.

Meg kell említeni azt is, hogy a magyar szabályozó rendszernek vannak olyan elemei is, amelyek a környezetvédelmi célokkal éppen ellentétesek (gondoljunk például az ipari övezetek meggondolatlan kialakítására, támogatására).

Összefoglalva a zöld adók helyzetét Magyarországon, számos hiányossággal szembesülhetünk. A zöld adók és más környezetvédelmi célú fizetési kötelezettségek száma csekély, az ezekből származó bevétel szintén elenyésző. Véleményem szerint a legnagyobb problémát pedig az jelenti, hogy ezek nem céladó jellegűek, ezeket a bevételeket nem arra költik el, amire eredetileg kellene, vagyis a környezetvédelemre, fejlesztésre illetve a környezetkímélő módszerek használatának ösztönzésére, hanem csakis a költségvetési hiány csökkentését kívánják ilyen úton orvosolni.

4.4 A költségvetés zöldítése

Magyarországon először Kiss Károly és Pavics Lázár volt, aki az első zöld költségvetést kidolgozta 1992-ben. „Párhuzamosan dolgoztunk azzal, ahogy a tárcák készítették elő a büdjségüket, s a zöld költségvetés szempontjait figyelembe véve állítottunk össze egy alternatívát. Azóta Pavics Lázár és — a Levegő Munkacsoportot vezető — Lukács András közreműködésével évről évre születik egy hasonló változat, de egyelőre nem hozott áttörést az elképzelés. Ám nem alaptalan a szemléletünk, amit az is bizonyít, hogy egyes részelemei mára polgárjogot nyertek. Nemigen van manapság ellenzője annak a tételnek, hogy az élőmunka terheit csökkenteni kell, s a munkavállalók és a munkaadók számára könnyíteni kell a foglalkoztatás bővítését”⁶⁸ – mondta el Kiss Károly a Gazdasági Tükörcép Magazinnak adott egyik interjújában 2009-ben.

Meggyőződésem, hogy a kormányoknak úgy kell megválogatniuk az adóikat, hogy azok komplex adórendszert alkossanak, úgy, hogy a legkevesebb társadalmi veszteséget okozza, ugyanakkor gazdaságilag hatékony legyen.

Miért fontos, hogy a környezeti problémákat az állam ilyen szinten kezelje? Miért vegye ki a részét belőle a társadalom minden tagja (tehát nemcsak a vállalkozások vagy egyes szektorok, de a magánemberek is)? Véleményem szerint ez azért szükséges, mert mára a környezeti

⁶⁸ <http://www.gtm.hu/magazin/zoldkoltsegvetes-szemleletvaltas-nelkul-nem-megy> (2012.04.28.)

problémák valóban komolyan fenyegetnek (gondoljunk pl. arra, hogy a globális felmelegedés hatására az évszakok eltolódnak), egyre többször érezhetjük a negatív hatását a hétköznapiakban is. Ezért fontos, hogy a kormány a költségvetésében ugyanolyan hangsúlyt fektessen erre a kérdésre is.

A mai magyar adórendszerben a nemzetgazdaságon belül az élők munkához kapcsolódó közterhek jelentősek, még ha a válság hatására csökkentették is a foglalkoztatás terheit. Egy gazdasági válságban a legfontosabb dolog az, hogy az emberek ne veszítsék el a munkájukat, illetve új munkahelyek teremtésének a lehetőségeit kell előmozdítani. Ezt csak úgy lehet megtenni, ha az élők munkájának terheit csökkentjük és a bevételt máshonnan pótoljuk. Ezt a zöld adóreform megvalósítása által egy „zöldebb” adórendszer kialakításával is el lehet érni, hiszen ha zöld adókból teszünk szert többletbevételre, ennek egyszerre több hozadéka is lehet. Ilyen pozitív hozadék például a környezetvédelem, kutatás és fejlesztés (hiszen annak érdekében, hogy a nagyvállalatok továbbra is nyereségesen tudjanak működni, új, alternatív megoldások felé fordulnak), tudományos fejlődés, foglalkoztatás növekedése, államadósság csökkentése, illetve a 2008-ban kirobbant válság egyéb problémáinak kezelése.

4.5 Javaslat az államháztartási többletbevételekre

Az alábbi szerkezeti egységben a Levegő Munkacsoportnak a 2012. évre vonatkozó központi költségvetéshez kapcsolódó javaslatait mutatom be.⁶⁹ A tanulmány célja, hogy egy alternatív költségvetési megoldásra, a zöld adórendszer bevezetésének lehetőségeire hívják fel a figyelmet.

A Levegő Munkacsoport javaslatai az alábbiak:

- a) Szolidaritási adó bevezetése, melynek célja, hogy a társadalom alacsony és magas jövedelmű rétegei közötti feszültséget csökkentse, és segítse azt, hogy az alacsony jövedelműek is könnyen hozzáférjenek az alapvető javakhoz. Az adó kivetése nyilvánvalóan a magas jövedelmű személyekre vonatkozna. Mindebből az állam minimum 200 maximum 350 milliárd forint többletbevételre tehetne szert.
- b) Közúti fuvarozók SZJA kedvezményének megszüntetése, vagyis annak a lehetőségnek a megszüntetése, hogy a közúti fuvarozásban a gépkocsivezetők adó- és járulégmentesen elszámolhatják az „üzemanyagmegtakarításukat”. Ebből minimum 30, maximum 60 milliárd forintnak megfelelő összeg folyna be.

⁶⁹ Javaslatok a 2012. évi állami költségvetéshez: kiút a válságból, a Levegő Munkacsoport tanulmánya alapján

- c) A tehergépkocsik kilométer- és szennyezésarányos útdíja: mint az elmúlt időszakban arról már hallhattunk, a kormány 2013. január elsejétől kívánja ezt bevezetni. Az alapul szolgáló tanulmány szerint, ha a kormány időben tett volna intézkedéseket a feltételek megteremtésére, akkor már 2012. október 1-jével is bevezethették volna, így ez minimum 25, maximum 40 milliárd forint többletbevételt jelentett volna az államháztartás számára.
- d) A kereskedelmi gázolaj megszüntetése: 2011 év elején vezette be a kormány a kereskedelmi gázolajat, vagyis azt, hogy a közúti fuvarozóknak lehetőségük van arra, hogy a gázolaj jövedéki adójából literenként 6,5 forintot (később már 19,5 forintot) visszaigényeljenek. Mivel ez az intézkedés inkább a környezetszennyezést motiválja, ésszerű az az elképzelés, hogy ezt a támogatást megszüntessék. Ez minimum 20, maximum 30 milliárd forintot hagyna az állam kasszájában.
- e) A személygépkocsikkal kapcsolatos elszámolások szigorítása, melynek lényege, hogy megakadályozza egyrészt a tételes költségelszámolást nem igénylő vélelmezett üzemanyagköltségek⁷⁰ alkalmazását, másrészt ezzel felszámolva ezen a területen az adó- és járulékcsalást illetve adóelkerülést. A javaslat alapjául szolgáló kutatás szerint „az bizonyossággal leszögezhető, hogy fiktív kilométerek elszámolása miatt be nem fizetett adó és járulék összege több százmilliárd forintot tesz ki évente”. Ez az intézkedés a környezettudatosabb közlekedést is előmozdíthatná (pl.: közös autóhasználat). Számítások szerint minimum 400, maximum 600 milliárd forint éves bevételre tenne szert az állam.
- f) Motorkerékpárok és kvadok gépjárműadójának emelése, mopedek gépjárműadójának bevezetése, mivel pl. a kvadok luxusjárműnek számítanak, viszont gyakorlati hasznuk lényegében nincs, a mopedek után pedig jelenleg nem kell sem regisztrációs, sem gépjárműadót fizetni, pedig használatuk szintén környezetszennyező. Ezek az intézkedések minimum 3, maximum 10 milliárd forint többletbevételt jelentenének.
- g) A repülőjegyadó kivetésének ötlete már évek óta létezik, több európai országban is kivetették (pl. Nagy-Britanniában, Németországban, Franciaországban és Máltán). Köztudott, hogy a légi közlekedés az egyik legsúlyosabban környezetszennyező közlekedési mód. Ennek megadóztatásából minimum 20, maximum 40 milliárd forint folyna be évente.

⁷⁰ A személyi jövedelemadóról szóló 1995. évi CXVIII. törvény 11. melléklete

- h) A MALÉV privatizációja: a javaslat elkészítésekor nyilvánvalóan a szerzők még nem sejtették, hogy mindössze 3 hónapon belül bekövetkezik a MALÉV csődje ill. megszűnése. Viszont a javaslat arról szólt, hogy a veszteséges vállalat eladásával az állam évi minimum 20, maximum 30 milliárd forintot takarított volna meg.
- i) Külföldi autóbuszok utáni áfa behajtása az utaskilométer teljesítménye után, ami minimum 10, maximum 15 milliárd forint bevételt jelentene.
- j) A Nukleáris Alap befizetéseinek a Paksi Atomerőműre terhelése, mivel az, hogy az alap befizetéseinek egy részét az adófizetők állják, ellentétes a „használó fizet” elvvel. A kormány 2012-ben 11 milliárd forinttal támogatja az Alapot.
- k) Energiaadó bevezetése a háztartási energiára és kompenzáció lakhatási támogatással: a javaslat szerint egy 20%-os energiaadó kivetése lenne célszerű, ami a háztartásokat szembesítené az energia valódi költségeivel, hiszen ezt ma még nem tartalmazza a háztartási energia ára, ami azt is jelenti, hogy ez a terület jelentős támogatásban részesül (sőt minél több energiát fogyaszt valaki, annál nagyobb támogatást kap). A várható bevétel ebből minimum 45, maximum 65 milliárd forint.
- l) A szénhidrogének bányajáradékának emelése, vagyis annak a kárnak a megfizetése, hogy nem megújuló természeti erőforrásokat termelnek ki és ezért csupán 12%-os bányajáradékot fizetnek. Ha ezt az összeget emelik, az minimum 30, maximum 50 milliárd forint többletbevételt generál.
- m) A nem-szénhidrogén nyersanyagok bányajáradékának emelése. Itt elsősorban az építőanyagokra kell gondolnunk, melynek bányajáradéka rendkívül alacsony, így annak megemelése minimum 6, maximum 14 milliárd forintot hozhat a költségvetés számára.
- n) Szén-dioxid-kvóták eladása a villamosenergia-szektorban. Az EU előírásai alapján 2013-tól kezdve kötelezően fizetni kell a teljes szén-dioxid kibocsátásért a villamosenergia-szektorban. A javaslat megalkotói előbbre látók voltak, szerintük ezt már 2012-ben is be lehetett volna vezetni, ami minimum 30, maximum 50 milliárd forint államháztartási bevételt eredményezne.
- o) Környezetterhelési díjak emelése: ezeket a díjakat olyan mértékűre kell emelni, hogy azok valóban a szennyezéscsökkentésre motiváljanak. Így minimum 15, maximum 30 milliárd forint folyt be a kasszába.
- p) A cégeknek, beruházásoknak nyújtott egyedi támogatások csökkentése, ugyanis az Állami Számvevőszék megállapítása szerint az így támogatott beruházások többségükben a támogatások nélkül is megvalósulnának. Ezzel lehetőség nyílhat arra,

hogy más területekre átcsoportosítsák a támogatás összegét. Ez az összeg minimum 100, maximum 150 milliárd forintot jelentene.

- q) A közúthálózat további bővítésének leállítása. A javaslat megalkotói szerint, a magyar közúthálózat a szomszédos országokéhoz képest elmaradottabb, ezért természetesen szükség van a bővítésére, viszont a jelenlegi gazdasági helyzetben az, hogy a kormány 2012-ben 200 milliárd forintot irányzott elő erre a célra, luxusnak számít, ezért megengedhetetlen.
- r) A MOL részvények egy részének eladása, melynek lehetőségét korábban a kormány is felvetette, ami évi minimum 50, maximum 100 milliárd forint bevételt hozna.
- s) A földvédelmi járulék emelése és kiterjesztése: ez egyértelműen a zöldterületek védelmében hozott intézkedés, ahol a többletbevételeket a kivételek és mentességek megszüntetése generálná leginkább, ezzel a büdzsé számára minimum 10, maximum 40 milliárd forintot teremtve.
- t) A hirdetések kulturális járulékának a visszaállítása és emelése. A közgazdászok szerint ezt úgy kell tekinteni, mint a gazdasági reklámozás hatására létrejövő negatív externáliák kiküszöbölésének a költségét. Korábban létezett ilyen járulék, melynek mértéke 1% volt. Ha ezt visszaállítják és megemelik pl. 10%-ra, az minimum 10, maximum 30 milliárd forinttal növelné a bevételeket.
- u) A feketegazdaság visszaszorítása. Ez minden kormány idején folyamatos harcokat jelent, a megfelelő eszközök alkalmazásával azonban minimum 50, maximum 200 milliárd forint többletbevételre lehet szert tenni.
- v) A társasági adó emelése, kedvezmények szűkítése. Uniós szintű összehasonlításban a társasági adó mértéke nálunk jóval alacsonyabb, mint a többi tagállamban, vagyis ezen a területen még plusz bevételi forrást találhatunk, ez minimum 50, maximum 80 milliárd forintot jelentene.
- w) A bírságok emelése. Ez több hozadékkal is járna: egyrészt jogkövető magatartásra szorítana, javítaná a gazdaság versenyképességét, valamint többletbevételeket (minimum 10, maximum 30 milliárd forint) generálna.
- x) Többlet szén-dioxid kvóták értékesítése. Ha a javasolt környezetvédelmi intézkedéseket megteszik, ez csökkenti Magyarország kibocsátását, ezáltal több kvótát lehet áruba bocsátani, így többletbevételhez jutni (minimum 10 maximum 100 milliárd forint).
- y) Az eddigi javaslatok további számszerűsíthető előnyökkel is járnak, illetve kedvező hatásokat eredményezhetnek. Az adó- és támogatási rendszer átalakításával, a fekete-

és szürke gazdaság visszaszorításával, a környezetszennyezés csökkenése miatt a lakosság egészségi állapotának javulásával, az ország energiafüggőségének visszaszorításával stb. kedvezőbb nemzetgazdasági szerkezete alakul ki. A nemzetgazdaság kedvezőbb szerkezetének a létrejöttéből és az ellenőrző szervek megerősítéséből származó bevételtöbblet, illetve kiadáscsökkenés kedvező hatása – jelen javaslat szerint – minimum 95, maximum 175 milliárd bevételtöbbletet eredményezhet az államháztartásban.

Ha ezeket a számösszegeket összesítjük, azt láthatjuk, hogy a legrosszabb esetben (minimumösszegek számbavételével) is 1350 milliárd forint többletforrás felhasználására lett volna lehetőség 2012-ben.

A fenti javaslatok közül leválasztanám azokat, amelyek nem szolgálják a környezetszennyezés hatásainak csökkentését, nem biztosítják a zöld adóreformot. Emellett olyan javaslatok is megfogalmazódtak, amelyek környezetvédelmi célokat nem szolgálnak, alapvetően többletbevételi forrást kívánnak biztosítani (pl.: társasági adó emelése, hirdetések kulturális járulékának visszaállítása emelése). Az egyesület javaslatai közül kizárólag azon javaslatok megvalósítását támogatnám, amelyek a zöld adóreform keretébe beilleszthetőek, azaz környezetvédelmi célt szolgálnak. A kizárólag költségvetési többletbevételt célzó elképzelések ugyanis egybeesnek a kormány jelenlegi adópolitikájával és ellentmondanak a zöld adóreform elveivel. A csupán költségvetési többletbevételt szolgáló javaslatok közül pedig eleve indokolatlannak tartom a szolidaritási adó bevezetését, valamint a közúthálózat-fejlesztések leállítását. A javaslatok tehát olykor vitathatóak, de mindenféleképpen jelzésértékűek. Felhívják ugyanis a figyelmet arra, hogy ezen kiaknázatlan lehetőségek jelentős többletbevételt eredményezhetnének.

Ezen adatok kapcsán további kutatási kérdésként fogalmazódott meg bennem, hogy a javaslat eredményeképp megfogalmazott 1350 milliárd többletbevétel hogyan járulhatna hozzá a jelenlegi költségvetési helyzet javításához. Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló törvény értelmében az államháztartás központi alrendszerének 2012. évi bevételi főösszege 14 437 120,2 millió forint, kiadási főösszege 15 013 280,9 millió forint, hiánya

pedig 576 160,7 millió forint.⁷¹ Az államadósság összege 2012-ben várhatóan 23395 milliárd forint, ami a GDP 80,5%-a.⁷²

Vagyis az alternatív zöld költségvetésből származó 1350 milliárd forintos többletbevétel fedezné a 2012-es költségvetés 576 milliárdos hiányát, sőt még az államadósság összegét is csökkenthetnénk. De természetesen többféle lehetőség is rendelkezésre áll az elköltésére: lehet fordítani az egészségügyre, oktatásra, kutatás-fejlesztésre, innovációra, energiahatékonyságot szolgáló intézkedésekre, stb. Bárhogyan is döntene a kormány, a lényeg az, hogy ennek a többletbevételnek az alapjait a zöld adórendszer lenne képes megteremteni! Ilyen javaslat a 2013. évi költségvetéshez nem készült. Megkeresésemre a Levegő Munkacsoport munkatársa levélben azt a választ adta, hogy ennek oka a jelenlegi rossz pénzügyi helyzetük.

Viszont, ha csak ugyanezt a javaslatot ugyanezzel a számadatokkal vesszük, láthatjuk, hogy ez a megoldás 2013-ban is csak pozitív hatásokkal járna. A 2013. évi központi költségvetésre vonatkozó törvényjavaslat szerint az államháztartás 2013. évi bevételi főösszege 14 799 701,6 millió forint, kiadási főösszege 15 476 978,6 millió forint, hiánya 677 277,0 millió forint.⁷³

A törvényjavaslat alapján az államadósság várható összege 22 275 milliárd forint lesz, ami a GDP 76,8%-a. Szembetűnő változás, hogy 2013-ban az államháztartási hiány növekedni fog, míg az államadósság mértéke valamennyivel kevesebb lesz 2012-höz képest. Ezt a zöld adórendszer bevezetésével tovább lehetne csökkenteni, úgy hogy nem lenne szükség a kormány általi megszorító rendelkezésekre, illetve nem azokon a területeken.

4.6 Tapasztalatok más országokból

Németországban a környezetvédelmi adóreform⁷⁴, vagyis az energiaadó bevezetése (elsősorban a villamos energiára és az üzemanyagokra) és ezeket kompenzálva a TB járulékok csökkentése 1999 és 2003 között 2 százalékos csökkenést eredményezett a teljes széndioxid-kibocsátásban, továbbá 250 000 új munkahely keletkezett a megújuló energiával és az energiahatékonysággal foglalkozó iparágakban. A közlekedés üzemanyag-fogyasztása 17% -kal esett vissza 2008 végére az 1999-es szinthez képest.

⁷¹ Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről szóló 2011. évi CLXXXVIII. törvény 1.§ (2012.11.4.)

⁷² http://www.mnb.hu/Root/Dokumentumtar/MNB/A_jegybank/ktfunkcio/Elemzes_a_koltsegvetesrol_201210.pdf (2012. november 4.), MNB: Háromnegyedéves értékelés a Költségvetési Tanács számára — A 2012. évi költségvetési folyamatok várható alakulása, 13. oldal

⁷³ http://www.mkogy.hu/irom39/07655/adatok/2013_tvjav_0615.pdf (2012.10.29.), Törvényjavaslat

Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről

⁷⁴ Erről részletesebben lásd: Bach—Kohlhaas—Meyer—Praetorius—Welsch: The effects of environmental fiscal reform in Germany: simulation study. In: Energy Policy, 2002, Volume 30. pp. 803-811.

Svédországban a szén-dioxidot adóztatták meg, így a CO₂ kibocsátás 9%-kal csökkent 1990 és 2007 között, ugyanakkor ezen idő alatt a gazdasági növekedés 48% volt. Láthatjuk tehát, hogy zöld adóztatás mellett is elérhető a gazdasági növekedés.

Dániában a regisztrációs adót emelték fel, mégpedig az adó a személygépkocsi árának 212%-a. Ezáltal az 1000 főre jutó gépkocsik száma a legalacsonyabbak közé tartozik az EU-ban.

Svájcban már 2001-ben rendkívül magas kilométer-arányos díjat vetettek ki a tehergépkocsikra. Így a 2001 és 2008 közötti időszakban a tehergépkocsi-forgalom szinte a felére csökkent.⁷⁵ (A magyar kormány jövőre (!) tervezi bevezetni a kilométer-arányos útdíjat Magyarországon!)

Egy érdekes kutatási eredményt is találhatunk a témában. A COMETR projekt⁷⁶ azt vizsgálta, hogy a környezetvédelmi adóreformnak milyen hatása van a versenyképességre és növekedésre azokban az országokban, ahol a reformot már bevezették. A kutatás eredményeként megállapították, hogy átlagosan 3-4%-kal csökkent a CO₂ kibocsátás, a GDP növekedésének 0,5%-a a reformnak volt köszönhető, valamint fellendült a kutatás-fejlesztés és az innováció – erősítve a versenyképességet, az energiaadó pedig összességében valóban ösztönözte az energiatakarékosságot.

5. A magyar kormány megoldásai

Az alábbiakban röviden szeretném ismertetni, hogy a magyar kormány az államháztartás egyenlegének javítására milyen megoldást alkalmaz. Ezeket az elképzeléseket a Széll Kálmán tervben foglalták össze.

5.1 Széll Kálmán Terv 1.0.

A kormány a Széll Kálmán Terv 1.0.-ban foglalta össze a strukturális államháztartási reformra vonatkozó elképzeléseit. Az alábbi táblázat azt mutatja meg, hogy a tervben meghatározott reformkoncepciók mekkora többletbevételt eredményeznének a központi költségvetésben.⁷⁷

⁷⁵ Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform. Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010. 233. old.

⁷⁶ lásd: <http://www2.dmu.dk/cometr/> (2012.10.28.)

⁷⁷ <http://www.kormany.hu/download/9/42/20000/Sz%C3%A9ll%20K%C3%A1lm%C3%A1n%20Terv-%20Elhangzott%20el%C5%91ad%C3%A1s.pdf> (2012.10. 29.), Széll Kálmán Terv

5. táblázat

A Széll Kálmán Terv 1.0 költségvetési hatásai (milliárd Ft)

Széll Kálmán Terv költségvetési hatásai	2012	2013	2014
1. Foglalkoztatás és munkaerőpiac	195	213	213
2. Nyugdíjrendszer reformja	93	129	129
3. Közösségi közlekedés	45	60	60
4. Felsőoktatás	12	38	38
5. Gyógyszerkassza	83	120	120
6. Állami és önkormányzati finanszírozás	32	122	122
7. Az államadósság csökkentő alap befizetései	90	220	220
Összesen	550	902	902

Forrás: Széll Kálmán Terv 1.0

A terv az államháztartás strukturális reformjai keretében az alábbi kiadáscsökkentő intézkedéseket irányozta elő:

- 10 milliárd forint megtakarítás a gyógyszer támogatás kiadásainál,
- 45 milliárd forint megtakarítás a központi költségvetési szervek és fejezeti kezelésű előirányzatok kiadási előirányzataiból 37,4 milliárd forint zárolásával, a vagyonfejezet esetében 3 milliárd forint, a helyi önkormányzatok támogatásánál 4 milliárd forint, a TB Alapok költségvetési szerveinél 0,3 milliárd forint kiadás megtakarításának elrendelésével.

Bevételek növelése

- 30 milliárd forint a távközlési szolgáltatási adó évközi bevezetése,
- 10 milliárd forint a fordított áfa bevezetéséből a mezőgazdaságban.⁷⁸

Ebből azt a következtetést vonhatjuk le, hogy a kormány olyan helyekről szerez többletbevételt, mint például: a magánnyugdíjpénztárak befizetései, a felsőoktatás egyre több területén az állami támogatás megszüntetése,⁷⁹ vagy az önkormányzati támogatások csökkentése.

Az egyetlen közös pont a közösségi közlekedés területén bevezetett elektronikus úthasználati díj, amely a mértékével esetleg visszatartó erőként szolgálhat ahhoz, hogy kevesebb gépkocsi vegyen részt a közúti forgalomban.

⁷⁸ [http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20\(SzKT%2020\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20(SzKT%2020).pdf) (2012.11.04.), A következő lépés, Széll Kálmán Terv 2.0., 227. old.

⁷⁹ Példaként hozható fel a jogászképzés, ahol ez év szeptemberétől az egész országban csupán 100 államilag támogatott helyet biztosítottak - ebből a vidéki iskolákban egyet sem.

Összességében azonban a legszembetűnőbb ebben a Tervben az, hogy míg a kormány társadalmilag érzékenyebb területeken végez megszorításokat, „csupán” 500-900 milliárd forintos bevételre tesz szert, míg a zöld költségvetési javaslat esetében ez minimum 1350 (!) milliárd forint lenne!

5.2 Széll Kálmán Terv 2.0.

A kormány 2012 áprilisában fogadta el a „Következő lépés, Széll Kálmán Terv 2.0”-t, melynek része a Konvergencia Program és a Nemzeti Reform Program.

A Terv egyik fontos pillére az Európa 2020 stratégia célkitűzéseinek való megfelelés, amelynek teljesítését Magyarország a 2011. évi Nemzeti Reform Programban is rögzítette.⁸⁰

Ennek egyik fontos pontja a foglalkoztatás növelése, amelynek kapcsán Magyarország a 20-64 év közötti népesség foglalkoztatási arányának 75%-ra növelését tűzte ki célul 2020-ra (e program szerint 2013-ra a foglalkoztatottak száma 2,2%-kal nő, 2015-re pedig 3,4%-kal). 2011-ben a foglalkoztatási ráta az Eurostat statisztikája szerint 60% alatti volt Magyarországon, míg a zöld adóreformot már a 90'-es években bevezető Hollandiában, Dániában és Németországban ez az arány 75% fölötti.⁸¹ A munkanélküliségi ráta ugyanezen országokban 3,8 % (Hollandia), 6,3% (Dánia) és 5,6% (Németország), míg hazánkban a 2011. évben 9,8% volt.⁸² Mindemellett megjegyzésre szorul, hogy az említett nyugat-európai országok kedvezőbb gazdasági mutatói nemcsak a zöld adóreform megvalósításának tudhatók be.

Ezen célkitűzések megvalósításához többletbevételekre van szükség. A kormány a 2012. és 2013. évi hiánycélok eléréséhez a következő intézkedéseket alkalmazza.⁸³

⁸⁰ [http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20\(Sz_KT%2020\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20(Sz_KT%2020).pdf), (2012.11.04.), A következő lépés, Széll Kálmán Terv 2.0. 32. old.

⁸¹ 1.sz. melléklet

⁸² 2.sz. melléklet

⁸³ [http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20\(Sz_KT%2020\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20(Sz_KT%2020).pdf) (2012.11.04.), A következő lépés, Széll Kálmán Terv 2.0. 224. old.

6. táblázat

A Széll Kálmán Terv 2.0 költségvetési hatásai (milliárd Ft)

	2012	2013
Költségvetési szervek, fejezeti és egyéb központi kezelésű előirányzatok kiadásainak mérséklése	44,7	44,7
Gyógyszertámogatási kiadások csökkentése	10,0	40,0
Helyi önkormányzati alrendszer egyenlegjavulása	60,0	90,0
Távközlési szolgáltatási adó bevezetése	30,0	52,0
Fordított általános forgalmi adó bevezetése a mezőgazdaságban	10,0	15,0
E-útdíj emelt szintű indítása	0,0	75,0
Nagyvárosi tömegközlekedés központi költségvetési támogatásának csökkentése	0,0	10,0
Kutatási és Technológiai Innovációs Alap részére nyújtott központi költségvetési támogatás megszüntetése	0,0	25,2
A többségi állami tulajdonban lévő gazdasági társaságok közfeladat ellátási kötelezettségeinek módosítása	0,0	20,0
Pénzügyi tranzakciós illeték bevezetése	0,0	130,0-228,0
Energiaszolgáltatók jövedelemadójának fenntartása, bővítése	0,0	55,0
Biztosítók terhelő jelenlegi ágazati adók összevonása, átalakítása	0,0	15,0
Kisadók megszüntetése	0,0	-5,0
Összesen:	155	567-665

Forrás: Széll Kálmán Terv 2.0

A 2013. évben a kiadásokat az alábbi területeken kívánják csökkenteni:

- a gyógyszer-támogatási rendszer felülvizsgálatával 40 milliárd forint megtakarítás,
- a 2012. évi előirányzatoknál előírt közel 45 milliárd forint megtakarítás beépül a 2013. évi központi költségvetésbe,
- a Kutatási és Technológiai Innovációs Alap részére nyújtott állami támogatás helyett uniós források bevonása 25 milliárd forint megtakarítást jelent,
- a nagyvárosi tömegközlekedés támogatásának 10 milliárd forintos csökkenése.

A bevételek növelése céljából pedig az alábbiakat irányozták elő:

- pénzügyi tranzakciós illeték bevezetése 2013 elejétől,
- a távközlési szolgáltatási adó évközi bevezetése 2013-ban már 52 milliárd forint bevételt jelent,
- az energiaellátók jövedelemadójának fenntartása és az adóalap szélesítése 55 milliárd forint többletbevételt hoz,
- bevezetésre kerül egy új, egységes biztosítási adó, amely 15 milliárd forint bevételi többletet eredményez,
- e-útdíjból tervezett bevételek emelt szintű indítása 2013 közepétől 75 milliárd forint bevételt jelent.⁸⁴

⁸⁴[http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20\(Sz](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkez%C5%91_l%C3%A9p%C3%A9s%20(Sz)

A Széll Kálmán Terv 2.0 esetében azt a következtetést vonhatjuk le – csakúgy mint a Széll Kálmán Terv 1.0. esetében - hogy az állam továbbra is érzékeny területeket érint a megszorításaival, anélkül, hogy zöld adóreformot hajtana végre. Bár az Európa 2020 stratégia célkitűzései révén észlelhetünk néhány, akár zöld adónak is nevezhető új bevételi forrást (pl.: e-útdíj), mint tudjuk, néhány zöld adó még nem jelent zöld adóreformot. Az ezekből származó összbevételek pedig szintén jóval alulmaradnak (500-600 milliárd forint) a zöld költségvetésből származó lehetséges bevételektől.

Konklúzió

Választásom azért esett erre a témára, mert az energiaügy, energiajog véleményem szerint most az egyik legaktuálisabb terület, ami a mindennapi életet is érinti. Ezt a témakört próbáltam meg a pénzügyi jog, elsősorban is az adójog lencséjén keresztül – néhol kritikai szemlélődéssel – megvizsgálni.

Az első szerkezeti egységben a dolgozathoz kapcsolódó alapvető fogalmakat (zöld adó, zöld adóreform, céladó, stb.), valamint a zöld adóztatás gazdasági, elméleti alapjait határoztam meg.

Ezt követően az energia adóztatásának másodlagos jogi alapjait vizsgáltam az EU szabályrendszerében, ugyanis az energiaadóról szóló irányelv 2012. évi felülvizsgálata adta a zöld adóreform kérdésének ismételt napirendre kerülését.

Az energia adóztatásának nemzetközi dimenziói után a magyar szabályozást, annak sajátosságait és esetleges ellentmondásait vizsgáltam. A dolgozat keretében megállapítottam többek között, hogy a Magyarországon bevezetett, energiaszektorra érintő adók közül csupán az energiaadó és az energiaellátók jövedelemadója zöld adó, utóbbi esetében viszont a 2013. évtől csökken annak kedvező környezetvédelmi hatása, ugyanis megszűnik céladó jellege.

Emellett a magyar adórendszerben további zöld adók is vannak, viszont mindegyik kapcsán elmondható, hogy nem képeznek jelentős költségvetési bevételt, a zöld adóztatásban rejlő lehetőségek napjainkban még kiaknázatlanok. Igazolódott továbbá, hogy „a szomszéd adórendszere zöldebb” – akár egyes nyugat-európai országokat, akár az uniós átlagot vizsgáljuk.

Hipotéziseim igazolást nyertek, melyet jól igazoltak a Levegő Munkacsoport által megfogalmazott zöld költségvetésre vonatkozó javaslatok – még ha egy-két pontjának a környezetvédelmi célokat szolgáló voltát vitattam is. Bemutattam egy olyan költségvetési javaslatot, ami által az állam úgy tehetne szert jelentős többletbevételekre, hogy nem lenne szükség társadalmilag érzékeny területeken jelentős megszorítások alkalmazására (ahogyan jelenleg is teszik). Ezzel azt a különbséget kívántam szemléltetni, amely azon két irányvonal között van, amit a zöld adóreform képvisel, illetve amelyek a magyar kormány megoldásai. A zöld adóreformmal ugyanis az adóteher változatlansága mellett, az adószervezet átalakításával valósulhatna meg a jelenlegi adórendszer „zöldítése”. Vitaindító kérdésként merülhet fel – és egy esetleges jövőbeli tanulmány kiindulópontja lehet – hogy vajon Magyarországon készen áll-e a társadalom, a politika és a gazdaság egy ilyen típusú adóreformra?

Végül David Attenborough fentebb leírt idézetét tovább gondolva, ahogyan a környezetvédelem számára sem elég az, ha csak egy-egy ember tesz meg minden tőle telhetőt a környezet védelméért, úgy egy államban (állami költségvetésben) sem elegendő néhány, alacsony mértékű zöld adó bevezetése. Itt is gyökeres változásra van szükség, amely véleményem szerint a zöld adóreformmal valósulhat meg. Mert ugyan szükség van az adókra egy állam működtetéséhez, de nem mindegy, hogy az milyen formában működik, a mennyiségi és minőségi adóztatás között különbséget kell tenni. Most van itt az ideje egy átgondoltabb, hosszú távra tervezett, minőségi adóreformnak.

Forrásjegyzék

Irodalomjegyzék

- Bach—Kohlhaas—Meyer—Praetorius—Welsch: The effects of environmental fiscal reform in Germany: simulation study. In: Energy Policy, 2002, Volume 30. pp. 803-811.
- Balázs K.—Szalóki K.: Felhők fölött az ég – A Kiotói Jegyzőkönyv és az Európai Unió emisszió-kereskedelmi rendszere. In: Európai Tükör, 2005. X. évf. 3. szám 102-118. old.
- Borka Norbert: Az energiaadóval kapcsolatos szabályozás. In: Adóvilág, 2004. 6.szám, 11-13.old.
- Csűrös Gabriella: Az Európai Unió, mint regionális gazdasági integráció egyes pénzügyi jogi aspektusai, PhD értekezés, 2012. (elérhető: <http://www.doktori.hu/index.php?menuid=193&vid=9402>)
- Fodor László: A Kiotói Jegyzőkönyv felülvizsgálata, In: Klímaváltozás és jog- nyilvános kutatási jelentés. EMLA Egyesület, Budapest, 2010. 1-32. old.
- Fodor László—Baranyi Tamá —Tóth Katalin: Környezetjog. Licitum Art, Debrecen, 2006.
- Halustyik Anna (szerk.): Pénzügyi jog I. Aula Kiadó, Budapest, 2006. 515-557. old. (Az Európai Unió költségvetési joga)
- Kende Tamás — Szűcs Tamás: Bevezetés az Európai Unió politikáiba. Complex Kiadó, Budapest, 2011.
- Kiss Károly: A környezetvédelmi intézkedések szerepe a gazdaság stabilizálásában válság idején – nemzetközi kitekintés. Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010.
- Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform. Lélegzet Alapítvány, Budapest, 2010.
- Kiss Károly: Környezetvédelmi adóreform Nyugat-Európában – és néhány hazai vonatkozás. In: A Budapesti Közgazdaságtudományi és Államigazgatási Egyetem Környezettudományi Intézetének tanulmányai, Budapest, 2002. 11. szám
- Nemec, Juraj—Wright, Glen (szerk.): Közösségi pénzügyek. Elmélet és gyakorlat a közép-európai átmenetben. Aula Kiadó, Budapest, 2000.
- Pataki György—Bela Györgyi—Kohlheb Norbert: Versenyképesség és környezetvédelem. In: PM Kutatási füzetek, 2003. 5. szám, 3. old.
- Samuelson, Paul A.— Nordhaus, William D.: Közgazdaságtan. Akadémiai Kiadó, Budapest, 2005.
- Simon István (szerk.): Pénzügyi jog I. Osiris Kiadó, Budapest, 2007.

Simon István (szerk.): Pénzügyi jog II. Osiris Kiadó, Budapest, 2012.

Szlávik János: Környezetgazdaságtan. Typotex Kiadó, Budapest, 2008.

Tánczos Zoltán: A környezetvédelmi termékdíjról, a regisztrációs adóról, az energiaadóról és a fémkereskedelem ellenőrzésére vonatkozó szabályokról szóló törvény egységes szerkezetben, magyarázatokkal. Saldo, Budapest, 2011.

Várnay Ernő—Papp Mónika: Az Európai Unió joga. Complex Kiadó, Budapest, 2010.

Jogsabályok jegyzéke

Az Európai Unió jogforrásai, jogi dokumentumai:

Az Európai Unióról szóló szerződés és az Európai Unió működéséről szóló szerződés egységes szerkezetbe foglalt változata HL C 83., 2010.03.30.

A Tanács 1083/2006/EK rendelete (2006. július 11.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alapra és a Kohéziós Alapra vonatkozó általános rendelkezések megállapításáról és az 1260/1999/EK rendelet hatályon kívül helyezéséről HL L 210., 2006.7.31., 25. o.

A Tanács 2003/96/EK irányelve (2003. október 27.) az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről HL L 283., 2003.10.31.

Intézményközi megállapodás (1999. május 6.) az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság között a költségvetési fegyelemről és a költségvetési eljárás javításáról (1999/C 172/01). HL C 172., 1999.6.18., 1. o.

SEC(2011) 410 végleges Bizottsági szolgálati munkadokumentum, a hatásvizsgálat összefoglalása, amely a következő dokumentumot kíséri: Javaslat a Tanács irányelve az energiatermékek és a villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló 2003/96/EK irányelv módosításáról.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – A válság hatása az európai vállalatok éghajlatvédelmi beruházási képességére (feltáró vélemény) (2012/C 24/02) HL C24, 2012.1.28., 7. o.

COM(2011) 168 végleges A Bizottság közleménye az Európai Parlamentnek, a Tanácsnak, és az Európai Gazdasági és Szociális Bizottságnak: Okosabb energiaadóztatás az EU-ban: javaslat az energiaadó-irányelv felülvizsgálatára.

COM(2011) 169 végleges – 2011/0092 (CNS) Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleménye – Javaslat tanácsi irányelvre az energiatermékek és villamos energia közösségi adóztatási keretének átszervezéséről szóló 2003/96/EK irányelv módosításáról

COM(2011) 398 végleges Bizottsági javaslat: A Tanács rendelete a 2014–2020 közötti időszakra vonatkozó többéves pénzügyi keretről.

Magyar jogszabályok:

1995. évi LIII. törvény a környezet védelmének általános szabályairól

1995. évi CXVIII. törvény a személyi jövedelemadóról

1997. évi CIII. törvény a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól

2003. évi LXXXVIII. törvény az energiaadóról

2003. évi CXXVII. törvény a jövedéki adóról és a jövedéki termékek forgalmazásának különös szabályairól

2008. évi LXVII. törvény a távhőszolgáltatás versenyképesebbé tételéről

2010. évi XCIV. törvény az egyes ágazatokat terhelő különadóról

2011. évi CXCVI. törvény a nemzeti vagyonról

2011. évi CLXXXVIII. törvény Magyarország 2012. évi központi költségvetéséről

45/2003 (XII.29.) PM rendelet az energiaadóról szóló 2003. évi LXXXVIII. törvényben megjelölt vámtarifaszámok alkalmazásáról

Elektronikus források jegyzéke

http://ec.europa.eu/europe2020/europe-2020-in-a-nutshell/index_hu.htm (2012. 10.29.)

http://ec.europa.eu/budget/library/biblio/publications/2011/mff2011/MFF_2011_hu.pdf

(2012. 10.05.)

http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/web/_download/Eurostat_Table_ten00065HTMLDesc.htm (2012.11.08.)

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Employment_rate,_age_group_15-64,_2011_\(%25\).png&filetimestamp=20121030182942](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Employment_rate,_age_group_15-64,_2011_(%25).png&filetimestamp=20121030182942) (2012.11.04.)

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rate_by_gender_and_age,_2006-2011_\(%25\).png&filetimestamp=20120502101521](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rate_by_gender_and_age,_2006-2011_(%25).png&filetimestamp=20120502101521)

(2012.11.04.)

[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Environmental_taxes_by_tax_category,_EU-27,_2009_\(%25_of_total_\).png&filetimestamp=20111111090656](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Environmental_taxes_by_tax_category,_EU-27,_2009_(%25_of_total_).png&filetimestamp=20111111090656)

(2012.04.24.) Környezetvédelmi adók az EU-ban, Eurostat statisztika

<http://europa.eu/rapid/pressReleasesAction.do?reference=MEMO/11/238&format=HTML&a>

[ged=0&language=HU&guiLanguage=en](http://europa.eu/legislation_summaries/environment/tackling_climate_change/l28060_hu.htm)(2012.04.10.) Az energiaadó-irányelv felülvizsgálata
(2012.03.12.)

http://hvg.hu/gazdasag/20101018_valzagado_megszavaztak_parlament (2011.10.27.)

http://levego.hu/kapcsolodo_anyagok/a_zold_allamhaztartasi_reform_lehetosegeirol_portugal_iaban A zöld államháztartási reform lehetőségei (2012.03.15.)

<http://net.jogtar.hu/> (2012.11.)

<http://www.doktori.hu/index.php?menuid=193&vid=9402> Csűrös Gabriella: Az Európai Unió, mint regionális gazdasági integráció egyes pénzügyi jogi aspektusai, PhD értekezés (2012) 208-209. old. (2012.11.09.)

http://www.euvonal.hu/index.php?op=kerdesvalasz_reszletes&kerdes_valasz_id=1431
(2012.10.18.)

http://www.euvonal.hu/index.php?op=mindennapok_kornyezetvedelem&id=160
(2012.10.03.)

http://www.euvonal.hu/index.php?op=kozossegi_politikak&id=21 (2012.10.05.)

http://www.greennewdealgroup.org/?page_id=88 (2012.04.02.)

<http://www.gtm.hu/magazin/zoldkoltsegvetes-szemleletvaltas-nelkul-nem-megy> (2012.04.28.)

<http://www.kormany.hu/download/9/42/20000/Sz%C3%A9ll%20K%C3%A1lm%C3%A1n%20Terv-%20Elhangzott%20el%C5%91ad%C3%A1s.pdf> (2012.10.29.), Széll Kálmán Terv

[http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91%C3%A9p%C3%A9s%20\(SzKT%2020\).pdf](http://www.kormany.hu/download/3/e8/80000/1A_k%C3%B6vetkezo%C5%91%C3%A9p%C3%A9s%20(SzKT%2020).pdf) (2012.11.04.) A következő lépés, Széll Kálmán Terv 2.0

http://www.ksh.hu/docs/hun/xstadat/xstadat_evkozi/e_qse006g.html (2012.11.26.)

http://www.mkogy.hu/irom39/07655/adatok/2013_tvjav_0615.pdf (2012.10.29.),
Törvényjavaslat Magyarország 2013. évi központi költségvetéséről

http://www.mnb.hu/404.html?aspxerrorpath=/Root/Dokumentumtar/MNB/A_jegybank/ktfunkcio/Elemzes_a_koltsegvetesrol_201210.pdf (2012.11.04.) MNB: Háromnegyedéves értékelés a Költségvetési Tanács számára — A 2012. évi költségvetési folyamatok várható alakulása

<http://www.origo.hu/gazdasag/hirek/20110222-a-zold-adokkal-agyazna-meg-az-adocsokkenteknek-akormany.html> (2012.04.08.)

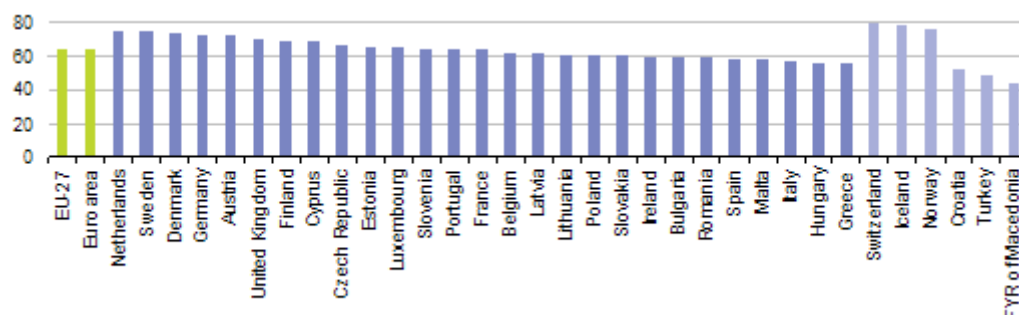
<http://www.vg.hu/gazdasag/adozas/okoado-mit-lehet-meg-megadoztatni-341933>
(2012.10.10.)

<http://www2.dmu.dk/cometr/> (2012.10.28.)

Mellékletek

1. sz. melléklet

Foglalkoztatási ráta a 15-64 év közötti korcsoportban (2011, %)

Forrás: Eurostat statisztika⁸⁵

2. sz. melléklet

Munkanélküliségi ráta nemek és kor szerint (%)

	Male		Female		< 25 years	25-74 years
	2006	2011	2006	2011	2011	2011
EU-27	7.6	9.6	9.0	9.8	21.4	8.3
Euro area	7.6	9.9	9.7	10.5	20.8	9.0
Belgium	7.4	7.1	9.3	7.2	18.7	6.0
Bulgaria	8.7	12.3	9.3	10.0	26.6	10.0
Czech Republic	5.8	5.8	8.9	7.9	18.0	5.9
Denmark	3.3	7.7	4.5	7.5	14.2	6.3
Germany	10.3	6.2	10.2	5.6	8.6	5.6
Estonia	6.2	13.1	5.6	11.8	22.3	11.3
Ireland	4.6	17.5	4.2	10.6	29.4	12.8
Greece	5.6	15.0	13.6	21.3	44.4	15.8
Spain	6.3	21.2	11.6	22.2	46.4	19.4
France	8.5	9.2	10.1	10.2	22.9	8.2
Italy	5.4	7.6	8.8	9.6	29.1	6.9
Cyprus	3.9	7.9	5.4	7.7	22.4	6.4
Latvia	7.4	17.6	6.2	13.1	29.1	13.8
Lithuania	5.8	17.8	5.4	13.0	32.9	13.8
Luxembourg	3.5	3.7	5.9	6.3	15.6	4.1
Hungary	7.2	11.0	7.8	10.9	26.1	9.8
Malta	6.1	6.1	8.6	7.1	13.7	5.0
Netherlands	3.9	4.5	5.0	4.4	7.6	3.8
Austria	4.3	4.0	5.2	4.3	8.3	3.5
Poland	13.0	9.0	14.9	10.5	25.8	8.0
Portugal	7.9	12.7	9.3	13.2	30.1	11.4
Romania	8.2	7.9	6.1	6.8	23.7	5.8
Slovenia	4.9	8.2	7.2	8.2	15.7	7.5
Slovakia	12.3	13.5	14.7	13.6	33.2	11.7
Finland	7.4	8.4	8.1	7.1	20.1	6.1
Sweden	6.9	7.6	7.2	7.5	22.9	5.2
United Kingdom	5.8	8.7	4.9	7.3	21.1	5.8
Iceland	2.7	7.8	3.1	6.2	14.6	5.5
Norway	3.5	3.5	3.3	3.1	8.6	2.4
Croatia	9.9	13.7	12.8	12.6	35.8	11.0
Turkey	8.6	8.3	9.1	10.1	16.8	7.2
United States	4.6	9.4	4.6	8.5	17.3	7.6
Japan	4.3	4.8	3.9	4.2	8.2	4.2

Forrás: Eurostat statisztika⁸⁶

⁸⁵[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Employment_rate_age_group_15-64_2011_\(%25\).png&filetimestamp=20121030182942](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Employment_rate_age_group_15-64_2011_(%25).png&filetimestamp=20121030182942) (2012.11.04.)

⁸⁶[http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rate_by_gender_and_age_2006-2011_\(%25\).png&filetimestamp=20120502101521](http://epp.eurostat.ec.europa.eu/statistics_explained/index.php?title=File:Unemployment_rate_by_gender_and_age_2006-2011_(%25).png&filetimestamp=20120502101521) (2012.11.04.)